

# HIRİSTİYAN AVRUPA'NIN CADILARINDAN SİNEMANIN MASUMLARINA DÖNÜŞÜM (NETFLIX FİLMLERİ ÖRNEĞİ)

**Yasin ÖNER**

Dicle Üniversitesi, Dinler Tarihi Doktora öğrencisi  
yasinoner21@gmail.com, ORCID: 0000-0001-7094-3205

**Canan SEYFELİ**

Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dinler Tarihi Öğretim Üyesi  
cseyfeli@yahoo.com, ORCID: 0000-0002-3379-2812

**Article Types / Makale Türü:** Research Article / Araştırma Makalesi

**Received / Makale Geliş Tarihi:** 10/05/2022 **Accepted / Kabul Tarihi:** 19/09/2022

**DOI:** <https://doi.org/10.26791/sarkiat.1114993>

Bu makale, "Yasin Öner, Sinemada Dini Sembolizm: Netflix Filmlerinde Hıristiyanlık, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı Dinler Tarihi Bilim Dalı, Devam Eden Doktora Tezi, Danışman: Prof. Dr. Canan Seyfeli, Diyarbakır, 2018-..." künyeli tezden üretilmiştir.

## HIRİSTİYAN AVRUPA'NIN CADILARINDAN SİNEMANIN MASUMLARINA DÖNÜŞÜM (NETFLIX FİLMLERİ ÖRNEĞİ)

### ÖZ

Makalenin konusu Hıristiyan Avrupa'nın cadılık fikrinin sinemanın gücüyle masumlara dönüşümüdür. Konu, Netflix'in orjinal yapımı olan *Cursed (Lanetli)* ve *Luna Nera (Kara Ay)* adlı diziler ile *Akelarre (Kurtuluş Ayini)* isimli filmle sınırlandırılmıştır. Bu filmler hem konunun anlaşılması hem de Netflix'in konuya bakış açısının ortaya konulması açısından yeterli düzeydedir. Burada temel amaç Hıristiyan dünyada cadılığa yüklenen anlamı ve bu anlamın sinemanın gücüyle masumiyete dönüştürülmesini açığa çıkarmaktır. Çalışmada önce Avrupa'da cadılık ve bunun Hıristiyanlıkla ilişkisi tarihsel verilere dayanarak ele alınmıştır. Film çözümlemesinde ise Avrupa'da eskiden yaşananla sinemadaki kurgusal yansıması arasında karşılaştırmaya dayalı yorum hedeflenmiştir. Avrupa'da yaşanan cadı avı sürecinde Kilise, topluma zarar vereceğini düşündüğü cadılığın karşısında yer almış ve halkı koruma içgüdüleriyle hareket ederek yıkıcı sonuçlara ve ölümlere sebep olmuştur. Sinema, suçluların masumiyetini açığa çıkarma yoluyla Kilise'nin geçmişteki bu değişti-remediği günahı ifadeye dökmekte ve itiraf mekanizmasını çalıştırmaktadır. Böylece bugünkü Kilise'nin itirafını ve masumiyetini mümkün kılmayı arzulamaktadır. Dolayısıyla çalışmada örneklem olarak seçilen üç yapımın yayıncı platformu olan Netflix, bir yandan cadı olarak nitelendirilen insanların masumiyetini ortaya koymaya çalışırken diğer yandan Kilise açısından bir günah çıkarma eylemine girişmiştir. Burada verilmek istenen mesajlar neticesinde cadılarla birlikte Kilise de aklanmaya çalışılmış ve böylece dinden uzaklaşma eğiliminde olan modern insanın (izleyici kitlesinin) Hıristiyanlıkla bağının güçlendirilmesi hedeflenmiştir.

**Anahtar Kelimeler:** Dinler Tarihi, Sinema, Netflix, Hıristiyanlık, Cadılık, Engizisyon, Tövbe.

## THE TRANSFORMATION FROM THE WITCHES OF THE CHRISTIAN EUROPE TO THE INNOCENTS OF CINEMA (NETFLIX MOVIES EXAMPLE)

### ABSTRACT

The subject of the article is to highlight how the idea of witchcraft in Christian Europe is depicted as a reflection innocence, by means of cinema, in the example of Netflix movies. The subject is limited to Netflix's original productions of the series such as *Cursed* and *Luna Nera* and the movie *Akelarre*. These films are sufficient in terms of both understanding the subject and revealing Netflix's point of view. The main purpose here is to reveal the meaning attributed to witchcraft in the Christian Europe and to reveal the transformation of this understanding into innocence through cinema. In the study, based on historical background, witchcraft in Europe and its relationship with Christianity are discussed. In the film analysis, it is aimed to develop an interpretation based on the comparison between what happened past in Europe and its fictional reflection in the cinema. During the witch hunt in Europe, the Church opposed witchcraft, because it was thought that witchcraft would harm the society, for this reason, the Church assumed an attitude with the instinct of protecting the public, causing devastating results and deaths. By revealing the innocence of the criminals, the cinema expresses this sin of the past that the Church could not change and activates the confession mechanism. Thus it wishes to make possible the confession and innocence of the Church today. Netflix, the broadcaster platform of the three productions selected as samples in the study, on the one hand, tried to reveal the innocence of people who were described as witches, and on the other hand, engaged in an act of confession for the Church. As a result of the messages to be given here, the Church tried to be acquitted together with the witches and it was aimed to strengthen the ties with the modern people (viewer) who tended to move away from religion.

**Keywords:** History of religions, Cinema, Netflix, Christianity, Witchcraft, Inquisition, Repentance.

## GİRİŞ

Makalenin konusu Hıristiyan dünyasına ait olumsuz cadılık figürünün sinemanın gücüyle masum kişiliklere dönüştürülmesidir. Konu Netflix'in orijinal dizi ve filmleri örneğinde ortaya konmuştur. Cadılık, Hıristiyan dünyasında Kilise'nin olumsuz anlamlar yükleyerek özel olarak ilgilendiği ve engizisyon gibi sistemleri özenle uyguladığı bir günah olgusu olmuştur. Sinema ise bu olumsuz figürü ve özellikle cadılıkla suçlanan ve yargılanan kişilerin masum olduklarını ortaya koymayı hedeflemiştir. Dönüşüm masumlaştırma yoluyla gerçekleştirilmektedir. Masumlaştırma ise aslında iki yönlü işlemektedir. Birincisi sinemanın açık gücüyle gerçekleşirken geçmiş bugünün bakış açısıyla irdelenmektedir. Buna göre Kilise'nin cadı ve cadılığa yüklediği kötü ve karanlık anlam, yani cadı ve cadılık film sahnelerinde izleyicilerin iyi figürü olarak benimsediği masum insanlara dönüşmektedir. İkinci masumlaştırma ise sinemanın gizli gücünden kaynaklanır. Ancak bunun işleyebilmesi için birinci masumlaştırmanın gerçekleşmesi gerekir. Çünkü bu filmler aynı zamanda Kilise'nin eski günahlarını açığa çıkarmakta ve böylece dile getirmesini, yani itiraf mekanizmasını çalıştırmasını sağlamaktadır. Böylece aslında bugünkü Hıristiyanlık geçmişiyile yüzleşerek cadılıkla suçlanan insanlardan özür dilemekte ve geçmişteki günahlarını itiraf etme yoluyla aklanmaktadır.

Cadılık, sinemada önemli izleyici kitlesine ulaşma noktasında dikkat çeken bir konu olmuştur. Bu durum aslında sektördeki arz-talep dengesine bağlı olarak gelişmektedir. Çünkü Netflix gibi dijital sinema platformlarında içeriklerin oluşturulması noktasında izleyicilerin geri dönütleri sağlanır ve bu çok değerlidir. Bu nedenle izleyiciden gelen beklentiler karşılanmaya çalışılır ve aynı konuyu ihtiva eden birçok film ve dizi çekilir<sup>1</sup>. Bu anlamda Netflix'te cadılıkla ilgili yapımlara sıkça rastlanması bu konunun çok fazla talep edildiğinin göstergesidir. Netflix'in orijinal yapımları arasında yer alan *The Witcher* (2019), *Cursed* (2020), *Always A Witch* (2018), *Luna Nera* (2020), *Akelarre* (2021) ve *Cadılar Okulu* (2017) gibi film ve diziler bu durumu örneklemektedir. Ancak çalışmanın sınırlılıkları göz önünde bulundurularak cadıların masumiyeti noktasında oluşturulan algısal dönüşümü ortaya koymak amacıyla yukarıda bahsi geçen dizi ve filmler arasında *Cursed (Lanetli)*, *Luna Nera (Kara Ay)* ve *Akelarre (Kurtuluş Ayini)* isimli, genellikle 17. Yüzyıl Avrupası'na odaklanan yapımlar değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Bu yapımlar konunun anlaşılması için yeterli veriye ve özelliklere sahiptir.

Cadılık, dinî ve mitolojik anlatılarda bir kişiye veya bir topluluğa yönelik kötü amaçlı bir eylem olarak nitelendirilirken cadı ise, doğaüstü güçlere sahip olup bu eylemi gerçekleştiren kişiye verilen isimdir. Bu anlamda cadı ve cadılık kavramları bünyelerinde çeşitli olağanüstülükler barındırmaktadır. Bunlar arasında büyü, sihir veya çeşitli tılsımlar yer almaktadır<sup>2</sup>.

Cadılık kavramının temelini oluşturan büyü, tarihin en eski dönemlerinden günümüze kadar varlığını korumaktadır. Büyü, gizemli güçleri veya irtibata geçildiği iddia edilen ruhları kullanarak belirli amaçların gerçekleştirilmesi için yapılan bir tür uygulamadır<sup>3</sup>. Büyüyle uğraşan kişiler kimileri tarafından görüşlerine başvurulmuş insan olarak nitelendirilirken bazılarına göre ise toplumun başına gelen bela ve musibetlerin sebebi olarak görülmüşlerdir. Bu durum büyü'nün yapısında var olan iki zıt amaca hizmet etme potansiyelinden kaynaklanmaktadır. İnsanları ruhsal açıdan esaret altında bırakmak ya da onları olumsuz anlamda etkilemek için yapılan "kara büyü"nin karşısında bunun panzehiri olarak ifade edilebilecek "ak büyü" mevcuttur. Böylelikle büyülendiğini iddia eden bir kişinin ak büyüü kullanarak tedavi olduğu veya kötü büyü'nün etkisinden kurtulduğu söylenir<sup>4</sup>. Bu noktadan hareketle evli kişilerin boşanmasına neden olmak, cinsel gücü önlemek, bazı kişileri sakat veya hasta bırakmak gibi amaçlarla kara büyü uygulamalarına başvurulur. Bunun aksine ak büyü ise kuraklığı veya felaketi önlemek, sakatlıkların önüne geçmek, özellikle çocuklara ve lohusa kadınlara zarar verme potansiyeli olan kötü ruhları kovmak gibi maksatlarla yapılır<sup>5</sup>.

1 Amy Ebersole, "From Netflix to Netflixed: Digital Television Production in the Post-TV Platinum Age of the Audience", *University of Southern California Critical Studies*, 587 (2013), 8.

2 Mirjam Mencej, "Origins of Witchcraft Accusations", *Studia Mythologica Slavica*, 18 (2015), 112-113.

3 Irving King, "Magic", *A Dictionary of Religion and Ethics* (New York: The Macmillan Company, 1923), 268.

4 Şinasi Gündüz, *Din ve İnanç Sözlüğü* (İstanbul: Vadi Yayınları, 2017), 91.

5 Hikmet Tanyu, "Büyü", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, 6 (İstanbul: TDV Yayınları, 1992), 502.; Margaret Wiener, "Magic, (Colonial) Science and Science Studies", *Social Anthropology*, 21/4 (2013), 492-493.

Büyük uygulamalarının doğüstü güçlere sahip özel kişiler eliyle gerçekleştiği kabul edilmektedir. Bu insanlar ruhları, cinleri, şeytanları, ölmüş veya hayatta olan bazı hayvanları, çeşitli objeleri, sayıları, şekilleri ve isimleri kullanarak gizil bir gücü aktive etme çabasıdadırlar<sup>6</sup>. Çok eski zamanlardan beri bu tür uygulamaları sürdürmekte olan büyücü, falcı veya efsuncu kişiler tarihin hiçbir döneminde Avrupa'da olduğu gibi toplu bir kıyımla karşılaşmamışlardır. Avrupa'da yaklaşık olarak 1400-1800 tarihleri arasında çeşitli dinî, politik, sosyal ve ekonomik sebeplerle “cadı” olarak nitelendirilen birçok kişinin Kilise eliyle işkence edilerek öldürüldüğü bir dönem yaşanmıştır<sup>7</sup>. Bu dönemde özellikle Kilise, kendisini cadılığın karşısında konuşlandırmış ve topluma ya da bireylere karşı olası zararları önlemek maksadıyla koruyucu kurum olma rolünü üstlenmiştir. Aslında bu rol daha önce Yahudilere, Müslümanlara ve heretik gruplara karşı yapıldığı gibi Kilise açısından kendi otoritesini sarsabilecek potansiyel bir gücü bertaraf etme güdüsünü ifade etmektedir. Tıpkı haçlı seferlerinde olduğu gibi Katolik dünyası tarafından aşırı önem atfedilen küfrü yok etme mücadelesinde her türlü imkân sonuna kadar kullanılmıştır. Papalığın emriyle oluşturulan özel birlikler, cadı olduğundan şüphe edilen veya bölge halkı tarafından ihbar edilen kişilere karşı amansız bir takip süreci başlatmış; bu suçları işlediği iddia edilenler Engizisyon Mahkemeleri tarafından yargılanmıştır<sup>8</sup>. Bununla birlikte cadılıkla ilgili olayları ulusal ve uluslararası kamuoyuna taşıma görevini sanatçı ve yazarlar üstlenmiştir. Dönemin sanatçıları resim ve gravürlerle cadılığın zararlarını topluma anlatmaya çalışırken yazarlar da kaleme aldıkları eserlerde hem konunun fikrîsel altyapısını oluşturma hem de toplumu bilinçlendirme çabasında bulunmuşlardır. Zira dönemin hâkim anlayışında bu araçlar, kutsal metinleri okuma özgürlüğüne sahip olmayan halka ulaşmanın tek yolu olarak kabul görmüştür. Her türlü metne ulaşmanın çok kolay olduğu yakın modern dönemde ise kitlelere ulaşmanın en önemli araçlarının başında sinema gelmektedir<sup>9</sup>.

Cadılarla ilgili genele yakın bir algı da onların kadın oldukları yönündedir. Öte yandan son dönemlerde yaygınlık kazanan feminen yaklaşımlarla birlikte kadın haklarının daha fazla ön plana çıktığı görülmektedir. Bu durum halka, yani izleyiciye yönelik üretim yapan sinemanın cadılık gibi konulara yoğunlaşması ihtiyacını doğurmuştur. Bu nedenle çalışmanın temel amacı, cadılara klasik bakışın bir dönüşüm yaşadığını, modern dönemde olumlu bir bakış açısına yönelmenin gerçekleştiğini orijinal Netflix filmleri örneğinde ortaya koymaktır. Netflix özelinde sinema, yeni bakış açısını hikâyeye kurgulama ve herkese kolay ulaşma imkanıyla ortaya koyarken “cadı avı” fikri ve kurallarını sessizce yıkmaya ve lanetlenen cadıları masumlara çevirme rolünü de iştletmektedir.

Örneklem olarak seçilen üç yapımla odaklandıkları konu hakkında literatürde henüz bilimsel bir çalışma bulunmamaktadır. Bahsi geçen yapımların nispeten yeni olması bu durumun nedenleri arasında sayılabilir. Bununla birlikte çalışmanın teorik kısmını oluşturan cadılık ile Hıristiyanlık arasındaki tarihsel ilişkiyi konu edinen sayısız çalışma vardır. Bunlar arasında Lois Martin'in “*Cadılığın Tarihi: Ortaçağ'da Bilge Kadının Katli*”<sup>10</sup> ve Silvia Federici'nin “*Caliban ve Cadılık*”<sup>11</sup> adlı eserleri yanında Türkiye'de bu konu ekseninde yazılmış kapsamlı bir çalışma olan Haydar Akın'ın “*Ortaçağ Avrupası'nda Cadılar ve Cadı Avı*”<sup>12</sup> isimli eseri dikkate değerdir. Çalışmanın doğrudan örneklem filmleri hakkında olmasa da filmi din açısından çözümleme çalışmalarına örnek olarak da İsmail Taşpınar'ın “*Hıristiyanlık ve Mistik Semboller*” isimli kitapta topladığı “*Katolik Kilisesi ve Sinema*” isimli tebliği<sup>13</sup>, Halil İbrahim Şenavcu'nun “*Filmlerde Kutsal Kitap: 'The Book of Eli' Örneği*”<sup>14</sup>, Bilal Yorulmaz'ın “*Din Eğitime Yardımcı Bir Araç Olarak*

6 Tanyu, “Büyük”, 501.

7 Lois Martin, *Cadılığın Tarihi: Ortaçağ'da Bilge Kadının Katli*, çev. Barış Baysal (İstanbul: Kalkedon Yayınları, 2009), 15-16.

8 Nicholas Herriman, “A Din of Whispers: The In-Group Manifestation of Sorcery in Rural Banyuwangi”, *Anthropological Forum*, 19/2 (2009), 120.

9 Paul O'Connor, “The Witch”, *Journal of Religion & Film*, 25/1 (2021), 7; Benjamin Ray, “The Salem Witch Mania: Recent Scholarship and American History Textbooks”, *Journal of the American Academy of Religion*, 78/1 (2010), 45.

10 Martin, *Cadılığın Tarihi*.

11 Silvia Federici, *Caliban ve Cadı*, çev. Bilge Tanrıseven, Ece Durmuş vd. (İstanbul: Otonom Yayınları, 2020).

12 Haydar Akın, *Ortaçağ Avrupası'nda Cadılar ve Cadı Avı* (İstanbul: Alfa Yayınevi, 2021).

13 İsmail Taşpınar, *Hıristiyanlık ve Mistik Semboller* (İstanbul: M.Ü. İlahiyat Fakültesi Yayınları, 2019), 81-98.

14 Halil İbrahim Şenavcu, “Filmlerde Kutsal Kitap: 'The Book of Eli' Örneği”, *darulfunun ilahiyat* 31/1 (2020), 99-118.

*Tebliğ Filmleri: 'Horton Hears A Who' Örneği*<sup>15</sup> ve Yorulmaz'ın çevirdiği William L. Blizek'in "Sinema Filmleri ve Din"<sup>16</sup> isimli makaleleri örnek olarak verilebilir.

Makalede bahsi geçen çalışmalar da dikkate alınarak film ve diziler ortak temaları olan cadılık ekseninde bir okumaya tâbi tutulmuş ve onları bu konu kapsamında çekilmiş diğer filmlerden ayıran noktalar üzerinde durulmuştur. Çünkü sinema tarihinde daha önceden cadılık konusunda çekilmiş olan yapımlarda cadıların olumsuz anlamda sunumları söz konusudur.<sup>17</sup> Bu bakımdan Netflix'in bahsi geçen yapımlar aracılığıyla cadıların masumiyetine yaptığı vurgu ve bu konu özelindeki Hıristiyanlık eleştirisi büyük önem taşımaktadır. Burada söz konusu eleştiri cadılara uygulanan yanlış politikaları dile getirip Kilise adına günah itirafında bulunma şeklindedir. Böylece çalışmada hem cadıların hem de onlara baskı uygulayan Kilise'nin nasıl aynı anda masumlaştırıldığı konusuna odaklanılmıştır. Öte yandan Hollywood filmlerinde olduğu gibi Netflix'te de Hıristiyanlığa yönelik olumlu mesajların yer aldığı, hatta bu tutumun eleştirirken daha etkili şekilde sürdürüldüğü bu filmlerin çözümlemesiyle sunulmuştur.

Çalışmada Hıristiyan Avrupa'da cadılık ve bunun Hıristiyanlıkla ilişkisi tarihsel verilere dayanılarak ele alınmıştır. Bu kısımda konuyu betimleyici tarzda, olduğu gibi yansıtma hedeflenmiştir. Konuyla ilgili film ve dizilerin çözümleme kısmında ise çok yönlü bir yorumlama yapılmıştır. Bunun asıl nedeni, modern sinemanın kendine has gücüyle Hıristiyan Avrupa'nın cadılara ve cadılığa bakışını sunarken izleyiciyi yönlendirici yeni kurgusudur. Çalışmada bu kurgu ile tarihsel gerçeklik arasında karşılaştırma yapılarak filmlerin metot ve içerik çözümlemesi hedeflenmiştir. Ayrıca üç yapımda da yer alan Hıristiyanlık ile cadılık bağlantısını oluşturan unsurlar objektif bir bakışla ele alınmış ve niteliksel film analizi metoduyla incelenmiştir. Sonuçta filmlerin tarihsel gerçekliği sunarken arkaplanda farklı bir algı oluşturmayı hedeflediği tespit edilmiştir. Bu algının arkaplanında filmlerin yeni kurgusunda cadıların ve cadılığın, ancak izleyiciyi biçimlendirici özelliğiyle olumsuzlu olumlaştırarak bugünkü Kilise'nin masumlaştırılmasını gerçekleştirdiği görülmüştür.

Çalışmada bu amaçlar doğrultusunda öncelikle Hıristiyan dünyasında cadılık kavramının nasıl ortaya çıktığı, bu konuda ne tür gelişmeler yaşandığı ve cadıların ne gibi cezalara maruz kaldığı gibi hususlar teorik çerçevede ele alınmıştır. Ardından seçilen film ve dizilerin çalışmanın kapsam ve sınırlılıkları göz önünde bulundurularak çözümlenmesi yapılmıştır. Konu, bu hususlar dikkate alınarak, önce teorik çerçeve ve arkaplanı oluşturmak için "Hıristiyan Avrupa'nın Cadı ve Cadılık Fikri Lanetliler", ardından örnek filmlerin çözümlemesi hedefiyle "Netflix Filmlerinde Cadılık İmgesi: Lanetlilerden Masumlara Dönüşüm" başlıkları altında işlenmiştir.

## 1. HIRİSTİYAN AVRUPA'NIN CADİ VE CADILIK FİKRİ: LANETLİLER

*"Bunların üstü kadın, alt tarafları hayvandır.*

*Bellerinin yukarısı tanrılarındır,*

*Ama aşağısı şeytanın malıdır.*

*Hep oradadır cehennem, karanlık, kükürt kuyuları, kaynar sular,*

*Ateşler, pis kokular, bulaşıcı hastalıklar..."<sup>18</sup>*

Sihir, büyü veya falcılık ve diğer pek çok konuda Hıristiyanlar açısından en önemli referans Kutsal Kitap'tır.

15 Bilal Yorulmaz, "Din Eğitime Yardımcı Bir Araç Olarak Tebliğ Filmleri: 'Horton Hears A Who' Örneği", *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 44 (2013), 247-262.

16 William L. Blizek, "Sinema Filmleri ve Din" çev. Bilal Yorulmaz, *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 47 (2014), 193-202.

17 Sinemanın ilk dönemlerinden modern zamanlara kadar çekilmiş olan cadılık konulu filmlerde cadı figürü genellikle kadınla özdeşleştirilirken bir süpürgeğin üzerinde uçup yaptığı büyüyle insanlara zarar veren, kötülüğü temsil eden siyah elbiseler giyen, uzun burunlu, çirkin suratlı bir varlık şeklinde perdeye yansıtılmıştır. Bu anlamda *Oz: The Great and Powerful* (2013), *Into the Woods* (2014), *The Last Witch Hunter* (2015), *Gretel ve Hansel* (2020) gibi filmlerde yer alan olumsuz cadı imajı örnek olarak verilebilir.

18 William Shakespeare, *Kral Lear*, (İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları, 2009), 221.

Eski Ahit'te yer alan pasajlardan birinde İsrailoğullarının kralı Saul'un önceki dönemlerde cinlere ve ruhlara danışan kişileri ülkeden kovduğu aktarılır. Ancak daha sonra Saul, içinde bulunduğu durumla ilgili Tanrı'dan ne rüyada ne kura yoluyla ne de peygamberler aracılığıyla bilgi alabildiğini ifade ederek askerlerine cinci bir kadın bulma talimatı verir. Böylece Saul, Eyn-Dor bölgesinde bulunan ve bu işlerle uğraşan bir kadının yanına giderek kendisinden önce görevde olan Kral Samuel'in ruhunun çağırılmasını ister. Kadın, verilen bu emri yerine getirerek Saul'le Samuel'i görüştürür ve bu sayede Saul gireceği savaşla ilgili ondan bilgiler alır (1.Sa. 28:3-25). Bu pasajda her ne kadar büyü yapan ya da ruhlarla ilgilenen kişilere yönelik herhangi bir olumsuz tavır ortaya konulmasa da Eski Ahit'in başka bir pasajında durum farklıdır. II. Krallar'da İsrailoğulları'nın başında bulunan Kral Manaşşe hakkında sıralanan olumsuz özellikler arasında büyü ve büyüyle ilişkili suçlamalara da yer verilir. Bu olumsuz özellikler; Rabb'in İsrail halkının önünden kovmuş olduğu ulusların iğrenç törelerine uymak, puta tapılan yerleri yeniden yapmak, gök cisimlerine taparak onlara kulluk etmek, oğlunu ateşte kurban etmek, falcılık ve büyücülük yapmak, medyumlara ve ruh çağırıcılara danışmaktır. Bütün bunları yapan Manaşşe, Rabb'in gözünden düşmüş ve onu öfkelenmiştir (2.Kr. 21:1-6). Burada Tanrı'ya karşı işlenen çirkin fiiller arasında falcılık, büyücülük, medyumluk ve ruh çağırma gibi hususlar olduğundan dolayı bunların yasaklanan şeyler arasında olduğu anlamı çıkarılmaktadır.

Kutsal Kitap'ta geçen bu pasajlar ışığında Hıristiyanlık açısından büyücülük toplumsal olmaktan ziyade Tanrı'ya karşı işlenmiş bir suç olarak kabul görmüştür. Bundan dolayı bu tür uygulamalarla uğraştığına dair şüphe duyulan şahıslar tespit edilmiş, soruşturulmuş ve yakalanıp cezalandırılmıştır. 9. Yüzyıla kadar büyücülük, sihirbazlık ve zehir tertipçiliğine yedi yıla kadar hücre cezası verilirken Karolenj İmparatorluğu (751-888) döneminde bu eylemlerden suçlu bulunan kişiler piskoposlar tarafından aforoz edilmiş ya da bu sapkınlıktan kurtarılıp Hıristiyanlığa geri döndürülmeye çalışılmıştır<sup>19</sup>. 10. Yüzyılda Regino von Prüm tarafından derlenen *Canon Episcopi*, uzun yıllar boyunca Kilise hukukuna kaynaklık etmiştir. Bu metinde büyüyle uğraşan kişilerin "Cadıların Şabatı" olarak isimlendirilen toplantılara geceleyin uçarak katıldıklarından ve istedikleri herhangi bir hayvanın kılığına kolayca girebildiklerinden bahsedilmiştir.<sup>20</sup> Bu anlamda *Canon Episcopi*'de cadıların yaptıkları faaliyetlerle ilgili şu sözler cadıların kadın olduğunu ve onlara olağanüstü özellikler yüklendiğini göstermektedir:

"Böylesi kadınlar geceleri evlerindeki tüm kapılar kapalı olduğu halde kocalarının yanından ayrılarak uçmaya başlarlar; Hıristiyanlar bu sapkınlar tarafından görünmez silahlarla öldürülür, etleri parçalara ayrılarak pişirilip ve yenir. Kurbanlar kalpleri yerine tahta, çaput veya benzeri malzemeler konarak tekrar hayata döndürülürler. Her kim bu inancı paylaşırsa yedi yıl nedamet (pişmanlık) getirme cezasına çarptırılır."<sup>21</sup>

Hıristiyanlığın tarihsel süreç içerisinde kendisine tehdit unsuru olarak gördüğü topluluk veya inançlara yönelik yer yer şiddetin dozunu kaçırdığı bilinmektedir. Hıristiyanların baskıları kimi zaman Yahudi ve Müslüman gibi farklı dinî inançlara kimi zaman da Hıristiyan inancı taşımasına rağmen farklı düşünen ya da başka bir mezhebi benimseyen topluluklara yönelmiştir<sup>22</sup>. Hıristiyanların heretik (sapkın) olarak nitelendirdikleri bu kimselere yönelik amansız tavrı karşısında tehdit unsurları teker teker ortadan kaldırılırken Kilise de sürekli bir şekilde böyle bir potansiyeli barındıran toplulukları ortaya çıkarmaya çalışmıştır. Yahudiler, Müslümanlar, Ortodokslar, Katharlar ve Tapınak Şövalyelerinden sonra sıradaki kurban cadı olarak nitelendirilen büyücü, kâhin, falcı ve sihirbazlar olmuştur. Yukarıda da bahsedildiği üzere büyü ve sihirle ilgili Kutsal Kitap'taki açık tavır Orta Çağ Avrupası'nda daha sonra yazılacak fermanlar ve verilecek kararlar için belli bir perspektif çizmiştir. Kutsal yazılar dışında cadılıkla ilgili Hıristiyan bakış açısını oluşturan en önemli metinler Papa VIII. Innocentius tarafından 1484'te yayımlanan ünlü cadılık fermanı *Summis Desiderantes* ve Dominiken tarikatına bağlı engizitör Heinrich Kramer'in 1486'da kaleme aldığı *Malleus*

19 Akın, *Ortaçağ Avrupası'nda Cadılar ve Cadı Avı*, 96.

20 Chris Halsted, "They Ride on the Backs of Certain Beasts: The Night Rides, the Canon Episcopi and Regino of Prüm's Historical Method", *Magic, Rituel and Witchcraft*, 15/3 (2020), 361-362.

21 Joseph Hansen, "Zur Entstehung der Grossen des Mittelalters" (Frankfurt am Main: 1998), 93; akt: Akın, *Ortaçağ Avrupası'nda Cadılar ve Cadı Avı*, 193.

22 Halim Işık, "Katharlar: Balkan Kökenli, Avrupa Ortaçağında Katoliklerce Yakılarak Öldürülen Heretik Hıristiyan Dinî Hareket Üzerine Bir İnceleme", *Mevzu Sosyal Bilimler Dergisi*, 2 (2019), 280-286; Mehmet Esgin, "Engizisyonun Günümüze Hatırlattıkları", *Journal of Faculty of Theology of Bozok University*, 1/1 (2021), 91-93.

*Maleficarum* (Cadıların Çekici) olmuştur<sup>23</sup>. Papa VIII. Innocentius'un fermanından hareketle Engizisyon Mahkemesi'ne büyü yapan kişilerin hapsedilmesi, çöle sürgün edilmesi veya uygun görülen herhangi bir cezaya çarptırılması yetkisi verilmiştir<sup>24</sup>.

*Summis Desiderantes*'ten hemen sonra Kramer tarafından yazılan *Malleus Maleficarum*'da ise cadılık kavramının altyapısı büyük bir titizlikle çizilmiş ve cadılığın tespiti noktasında gerekli formüller ele alınmıştır. Yine bu eserde eski *demonoloji* literatüründe dağınık bir şekilde yer alan cadılıkla ilgili hukuki düzenlemeler derlenip sistematik hale getirilmiştir. "Cadı avı" açısından vazgeçilmez bir konumda olan bu tür eserler o dönem için Hıristiyanlara rehberlik etmiştir. Burada cadının kimliğiyle ilgili yer alan ipuçlarından hareketle onun tek başına bu uygulamaları yapamayacağı, bunun için mutlaka şeytanın veya bir iblisin (demon) yardımına ihtiyaç duyacağı sonucu çıkarılmıştır. Cadı ve şeytan arasındaki ilişkinin cinsel birliktelik şeklinde başlayıp daha sonra karşılıklı çıkarların olduğu bir sözleşme çerçevesinde ilerlediği iddia edilmiştir. Buna göre şeytanın ağına ilk düşenler zayıf karaktere sahip, ahlaki zaafı olan ve kandırılmaya meyilli kadınlar olmuştur. Böylece şeytan onlara insan kılığında görünmüş, onlarla sevgili olmuş ve bu sayede Tanrı'yı ve Hıristiyan inancını reddetmelerini sağlayıp kendisine bağlanmaya ikna etmiştir. Bu yakınlaşmayla birlikte cadılara insan ve diğer canlılara zarar verebilmek adına kara büyünün incelikleri öğretilmiş ve bu kişiler çeşitli eğitimlerden geçirilmiştir. Bunun yanı sıra şeytan onların kulaklarına sapkınlık dolu fikirler fısıldamış, kıskançlık ve nefret duygularını harekete geçirmiş, hatta büyü iksirler elde edebilmeleri için efsunlu bitkileri ve kimyasal tozları bizzat kendisi göndermiştir<sup>25</sup>.

Cadının cinsiyetine yönelik tartışmalar uzun süre devam etse de genellikle kadın olarak düşünülmüştür. Ancak yerine göre erkeklerin de cadı olarak nitelendirilebildiği görülmüştür. 14. Yüzyılın başlarında erkekler sanıkların yüzde kırkını oluştururken 1550-1650 yılları arasında bu algı tamamen değişmiştir. Bu yıllarda az da olsa dilenci, serseri, çingene ve bazı alt rütbelere sahip rahipler cadılıkla suçlanmıştır<sup>26</sup>. 16. ve 17. Yüzyıllara gelindiğinde ise cadılık suçundan yargılanıp idam edilenlerde erkek oranının yüzde yirmi olduğu görülmüştür. Kadınlarla ilgili bu olumsuz tavrın gelişmesinde en önemli etki Aziz Augustinus'un düşünceleri olmuştur. Onun düşüncesine göre cadının şeytanla yaptığı efendi-köle anlaşmasının kökeninde kadının zayıf karakteri ve sapkınlığa varan cinsel açlığı yatmaktadır. *Malleus Maleficarum*'un yazarı Kramer de bu düşüncüyü geliştirip kadınların doyumsuz şehvetleri yüzünden cadılığa daha yatkın olduklarını öne sürmüştür. Reformistlerden Martin Luther ve bazı hümanist yazarlar da kadınların ahlaki zaafı ve aklı eksikliklerinden dolayı şeytanın hedef kitlesi haline geldiklerini iddia etmişlerdir<sup>27</sup>.

Kadınların erkeklere oranla cadılıkla daha fazla özdeşleştirilmesinin altında yatan temel sebep ise Kutsal Kitap'ın *Tekvin* (Yaratılış) bölümüne dayanmaktadır. Eski Ahit'in yaratılış kurgusuna göre Aden'e yerleştirilen insanın yasak meyveyi yiyerek günaha düşmesi; yılanın kadını ve kadının Aden'i kandırması sıralamasında gerçekleşmiştir (Yar. 3:2-7). Burada yılanın sözlerine ilk kanak kişi kadın (Havva) olmuş ve erkek (Âdem) de onun aracılığıyla kandırılmıştır. Bundan dolayı yılanla birlikte Âdem ve Havva, kendi soylarının da çekeceği cezalara çarptırılmıştır (Yar. 3:1-24). Tanrı'ya karşı yapılan bu ilk itaatsizlik eylemi Hıristiyan inancında "Asli Günah" doktrini olarak yer edinmiştir<sup>28</sup>. Hıristiyan kurtuluş teolojisine göre Âdem ve Havva'nın işledikleri yüzünden bütün insanlara yüklenen günahı ortadan kaldırmak için Tanrı, kendi oğlu İsa Mesih'i göndermiş ve O da çarmıhta kendini feda ederek bütün insanlığın günahına kefarete olmuştur. Bu sayede insanlık bu büyük yükten kurtulmuştur<sup>29</sup>. Dolayısıyla bütün bu sürecin başlatıcısı bir

23 Suna Arslan Karaküçük, "Korkunun Kadınları: Cadılar ve Cadıcılık", *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 13/2 (2010), 47-48.

24 Eric Wilson, "Institoris at Innsbruck: Heinrich Institoris the *Summis Desiderantes* and the Brixen Witch-Trial of 1485", *Popular Religion in Germany and Central Europe 1400-1800*, ed. Bob Scribner, Trevor Johnson, (New York: Macmillan Company Press, 1996), 90.

25 Akın, *Ortaçağ Avrupası'nda Cadılar ve Cadı Avı*, 114-115.

26 Mukadder Gün & Serap Şahinoğlu, "Büyücülükten Şifacılığa Kadın Sağaltıcıların Öyküsü", *Lokman Hekim Journal*, 5/1 (2015), 30-31.

27 Federici, *Caliban ve Cadı*, 260.

28 Yitshak Haleva vd. (ed.), *Türkçe Çeviri ve Açıklamalarıyla Tora ve Aftara*, çev. Moşe Farsi (İstanbul: Gözlem Basım ve Yayın, 2010), 17.

29 Ernest V. McClear, "The Fall of Man and Original Sin in the Theology of Gregory of Nyssa", *Theological Studies*, 9/2 (1948), 175-176.

kadın olduğundan dolayı Hıristiyan bakış açısına göre şeytanla iş birliği yapıp cadılıkla uğraşan kişilerin büyük çoğunluğunun kadın olduğunun iddia edilmesi kaçınılmaz olmuştur.

Hıristiyanlar başta vaftiz olmakla birlikte diğer sakramentleri yerine getirerek bireysel olarak hem asli günahtan hem de geçmiş günahlarından arınarak İsa Mesih'in kurtarmasına ulaşmaktadırlar<sup>30</sup>. Ancak yine de şeytanla iş birliği yaptığına inanılan cadıların ve cadılığın yaşadıkları bölgelere ulaşma tehlikesi potansiyel olarak vardır. Bundan hareketle cadıların ana hedeflerinin Hıristiyanlar ve onların yaşam alanları olduğu düşünülmüştür. Dolayısıyla şeytanların yardımını arkalarına alan cadıların ritüelleri de Hıristiyanlığa paralel ancak farklı teolojik arka plana sahip bir şekilde gelişmiştir<sup>31</sup>. Buna göre bir Hıristiyan ilk olarak vaftizle Kilise'ye dahil olur ve gerçek yaşamla birlikte ölümsüzlüğü de elde eder. Mühürleme sakramentiyle Kutsal Ruh'u almaya hak kazanan inanan, tövbeyle birlikte günahlarından arınır ve evharistiya ile İsa Mesih'in bedeninde yaşam gıdasını alarak Mesih'in bedeninde zirveye ulaşır<sup>32</sup>. Cadılarda ise benzer ritüeller teslis inancı ekseninde değil de cadı tarikatının tanrısı konumunda olan şeytan adına yapıldığı düşünülür. İnanışa göre bu nedenle ilk olarak şeytana bağlılık yemini edilir ve Hıristiyanlık inancı kayıtsız şartsız bir şekilde reddedilir. Şeytan ise onlara kendilerini diğer insanlardan ayıracak olan birtakım olağanüstü güçler verir ve büyü sanatının inceliklerini öğretir. Ardından ikisi arasında kurulan birlik, cinsel ilişkiyle mühürlenir ve sonsuza kadar devam edecek bir geçerlilik sağlanır. Cadılar tarafından geleneksel bir şekilde kutlandığı iddia edilen bir törende ise yenilen yemek ve yapılan danslarla birlikte bu işlem doruk noktasına ulaşır<sup>33</sup>.

Cadı törenine Hıristiyanların daha önce mücadele halinde buldukları Yahudileri hatırlatacak şekilde "Cadıların Şabatı" adı verilmiştir. Hıristiyan dünyasında cadılardan önce günah keçisi konumunda olan topluluk Yahudilerdi. Yahudiler, Hıristiyanların yaşadığı bölgelerde gerçekleşen sosyal, ekonomik, coğrafi ve psikolojik bütün olumsuzlukların sebebi olarak görülürlerdi. Bu anlamda Yahudiler halkın içme suyunu insan kanı, idrar ve çeşitli karışımlarla zehirleyen, kara büyü ayinleri düzenleyerek şeytanın emrine giren, gruplar halinde ensest ilişki yaşayan ve çocukları öldürüp onların bedenlerinden hazırladıkları kremleri süren kişiler olarak nitelendirilirdi. Bu türden ritüellerin de Yahudiliğin önemli bayramlarından biri olan "Şabat"ta yapıldığı iddia edilirdi<sup>34</sup>. 13. Yüzyıla kadar durum böyleyken düşmanın kimliği yavaş yavaş Yahudilerden cadılara doğru bir kayma göstermiştir. Benzer suçlamalar bu defa cadılara yöneltilmiştir. Hatta bunların yanında cadılık olgusu canavarlıkla özdeşleştirilmiş ve geceleri kimsenin görmeyeceği yerlerde insanların veya domuzların iç organlarını yedikleri; beyin, kalp ve akciğerlerini çeşitli amaçlar için ayırdıkları; çocukları kaçıırıp onların bedenlerini kazanlarda kaynattıktan sonra büyü terkiplerinde kullandıkları iddia edilmiştir<sup>35</sup>. Bununla birlikte cadıların bahsi geçen fiilleri yapıp çeşitli ritüelleri yerine getirdikleri törenlerin varlığından bahsedilmiştir. Bu törenler hem bir cinsel sefahat alemi hem de yıkıcı amaçlı bir siyasi toplantı olarak resmedilmiştir. Toplantılarda cadılar, efendileri konumunda olan şeytana itaatlerini yinelemiş; şeytan ise onlara dünyevi vaatlerde bulunmuş ve Kilise'ye karşı olan mücadelelerinde motivasyonlarını artırmaya çalışmıştır<sup>36</sup>.

Şeytanın emri altında faaliyetlerine başlayan cadılar günden güne etki alanlarını genişletirken Kilise de onlara karşı girişeceği mücadele yöntemlerini belirlemeye ve geliştirmeye çalışmıştır. Bu anlamda öncelikle cadıların araştırılması kararlaştırılmış ve en büyük sorumluluk Engizisyon Mahkemesi'ne verilmiştir<sup>37</sup>. Engizisyon üyeleri bağlı buldukları topluluklarda halk tarafından cadı olduğu yönünde şüphe duyulan kimseleri takibata almış ve onları soruşturmaya tabi tutmuştur. Bu yetki kendilerine bizzat İsa Mesih'in

30 Canan Seyfeli, *Ermeni Kilisesi'nde Sakramentler* (Konya: Çizgi Kitabevi, 2015), 149-155.

31 Federici, *Caliban ve Cadı*, 258.

32 Seyfeli, *Ermeni Kilisesi'nde Sakramentler*, 45.

33 Akın, *Ortaçağ Avrupası'nda Cadılar ve Cadı Avı*, 141; Brian Levack, *The Witch-Hunt In Early Modern Europe* (Boston: Pearson Longman Press, 2015), 75-76.

34 Akın, *Ortaçağ Avrupası'nda Cadılar ve Cadı Avı*, 130.

35 Aletta Biersack, "From Witchcraft to the Pentecostal-Witchcraft Nexus", *Pentecostalism and Witchcraft: Spiritual Warfare in Africa and Melanesia*, ed. Knut Rio, Micheller MacCarthy, Ruy Blanes, (Atlanta: Palgrave Macmillan Press, 2017), 296-297.

36 Federici, *Caliban ve Cadı*, 256-257.

37 Robert Hefner, "Naming The Witch", *American Anthropologist*, 109/2 (2007), 420-421; Esgin, "Engizisyonun Günümüze Hatırlattıkları", 93.



yeryüzündeki temsilcisi konumunda olan Papa tarafından verilmiş ve yasal olarak ona bağlı bir şekilde hareket etmişlerdir. Böylece tek sorumlu oldukları makam Papalık olmuştur<sup>38</sup>. Papa'nın piskoposlara hitap ettiğinde "kardeşim" demesi; engizitörlere ise "oğlum" şeklinde hitap etmesi ikisi arasındaki ilişkiyi daha net bir şekilde göstermektedir. Papa tarafından bu türden bir övgüye layık görülen ve büyük görevlere getirilen engizitörler sınırsız bir yetki alanına sahip olmuştur. Sözelimi Engizisyon üyeleri bir bölgeyi ziyaret etmeden önce oradaki halkı toplu bir günah çıkarmaya davet edebilir ve buna icabet etmeyenleri rahat bir şekilde Kilise'den ihraç edebilirlerdi. Bu ziyaretler esnasında bölgede cadı olduğu yönünde ihbar edilen ya da şüphe uyandırıcı hareketlerde bulunan kişiler için soruşturma aşamasına geçilirdi. İtirafa zorlanan şahıs için ilk olarak işkence aletleri tanıtılırdı. Engizitörler mümkün olduğu kadar sakin bir tavır ve üslupla sanığa yaklaşır; pişmanlık duyması, tövbe etmesi ve yaptıklarından dolayı Kilise'den af dilemesi durumunda İsa Mesih'in yakarışlarını duyacağını anlatırdı. Engizitörlerin bakış açısına göre buradaki amaç teoride yanlışa yönlendirilen ruhları kurtarmak ve daha sonra rehabilite edip topluma tekrardan kazandırmaktır. Orta Çağ teologları da bu işlemlerin "sağaltım" süreci olduğunu ve bu işlemde Kilise'den ayrılarak yolunu kaybeden "kara koyunların" tekrar sürüye dahil edilme çabası güdüldüğünü iddia etmişlerdir<sup>39</sup>.

Soruşturmalar neticesinde suçunu itiraf etmeyen ve yaptıklarından dolayı bir pişmanlık belirtisi göstermeyen sanıklar daha ayrıntılı işkence aletlerinin olduğu başka bir bölüme alınırlardı. Sanık burada öncelikle aç ve susuz bırakılır daha sonra ise işkence yöntemleri kademe kademe artırılırdı<sup>40</sup>. Bu işlemler sırasında bir diğer önemli detay ise cadıların vücudunda *stigma diabolicum* (şeytan emareleri) diye isimlendirilen izleri aramaktır. Bu izler; sanığın ağlayamama durumu, vücuduna batırılan iğnelere sonra kanın akması, cinsel organlardaki farklı görünüm, saç dipleri ve koltuk altlarında yer alan benler, siğiller veya lekeler şeklinde örneklendirilebilir. Bu yüzden kadın veya erkek ayırt etmeksizin sanığın saçları, genital bölgesi, koltuk altları tıraşlanır ve bu sayede şeytan emaresi bulunmaya çalışılırdı. Bütün bu sorgulama ve araştırmalardan sonra sanık hala suçunu itiraf etmemiş ve pişmanlık duymamışsa duruma göre cezalandırma yöntemlerine başvurulurdu. Bu yöntemler arasında en hafif olanlarından biri sanığa üzerinde sarı bir haç olan kıyafet giydirilmesidir. Böylelikle topluma teşhir edilen kişi cezası bitene kadar bu haç üzerinde taşımak zorunda bırakılırdı. Hafif cezalardan bir diğeri ise suçluyu hapsedmektir. Bu durumda mahkûm ya başkalarıyla aynı koğuşa yerleştirilir ya tek kişilik bir hücreye konur ya da tek kişilik hücre cezasının yanında prangaya vurulurdu. Bu cezanın dozu sanığın işlediği suçla paralel bir şekilde artırılırdı<sup>41</sup>.

Ağır cezalar ise o nispetle suç işleyen ve suçunu itiraf eden kişilere uygulanırdı. Bu cezalardan birinde mahkûm diri diri toprağa gömülürdü. Genellikle zina eden, kutsallara saygı göstermeyen, eşini öldüren veya çocukları katleden kimselere verilen bu ceza cadılara da uygun görülmüştür<sup>42</sup>. Esasında bu cezanın orijinal hali suda boğma şeklinde gerçekleştirilirken yaşanan bölgede herhangi bir nehir veya göl bulun-

38 Chris Halsted, "They Ride on the Backs of Certain Beasts: The Night Rides, the Canon Episcopi and Regino of Prüm's Historical Method", 365-367.

39 Akın, *Ortaçağ Avrupası'nda Cadılar ve Cadı Avı*, 210-222.

40 Sanığa uygulanan işkence yöntemlerinden bazılarını şu şekilde sıralamak mümkündür: **1. İğne Deneyi:** Sivri uçlu, kesici bir şişi sanığın vücudunda yer alan siğil, ben veya lekelerle teker teker batırmak. Bu yöntem uygulandığı esnada sanıktan kan gelmiyorsa bu durum şeytanla işbirliği yaptığının bir kanıtı olarak kabul edilirdi. **2. Soğuk Su Deneyi:** Sanığın üzerindeki giysiler çıkarılarak elleri ve ayakları önden bağlı bir şekilde köprü veya uçurum gibi bir yükseltiden suya atılır. Bu sırada sanık suyun üzerinde batmadan kalırsa şeytan tarafından vücudunun ele geçirildiğine inanılırdı. **3. Ateş-Kızgın Demir Deneyi:** Ateşe konulup kızgın hale getirilen bir demir parçası sanığın ellerine verilir. Deney sırasında ellerde herhangi bir yanık veya tahriş söz konusu değilse ya da oluşan yanıklar çok kısa bir sürede iyileşmişse bu durum şeytanla yapılan işbirliğini kanıtlardı. **4. Ağla(yama)ma Deneyi:** Sanık çeşitli işkencelere tabi tutulduğu halde ağlayamıyor ve tepkisiz kalıyorsa bu durum suçluluğuna işaret olarak kabul edilirdi. **5. Tartı Deneyi:** Bu deney yapılmadan önce sanık bir hakim gözetiminde tartılır ve çıkan sonuç bir yere yazılırdı. Daha sonra giysileri çıkarılır, saçları kazınır ve vücudunda ağırlık yapan her ne varsa üstünden alınır. Bu şekilde tartılan sanık tahmin edilenden daha ağır gelmesi durumunda ise suçsuz kabul edilirdi. **6. Tabut Deneyi:** Bu deneyde bir büyücü tarafından öldürülmüş olabileme ihtimali olan ölüyle büyücü yüzleştirilir. Sanık tabutun yanına götürülerek ölüye dokunması istenir. Bu dokunma neticesinde eğer ölüde herhangi bir kanama veya bir hareketlenme görülürse katil belirlenmiş olurdu (Akın, *Ortaçağ Avrupası'nda Cadılar ve Cadı Avı*, 283-289; Esgin, "Engizisyonun Günümüze Hatırlattıkları", 95).

41 Akın, *Ortaçağ Avrupası'nda Cadılar ve Cadı Avı*, 224-225; Beth Forrest, "Witchcraft", *Encyclopedia of Crime and Punishment*, ed. David Levinson, (Thousand Oaks: SAGE Publications, 2002), 1711-1712.

42 Miranda Forsyth, "The Regulation of Witchcraft and Sorcery Practices and Beliefs", *Annual Review of Law and Social Science*, 12/1 (2016), 10.

maması durumunda diri diri gömme şeklinde gerçekleştirilirdi. Suda boğmaya engel herhangi bir durumun olmaması halinde ise suçlu üç ya da dört hayvanla birlikte bir çuvala konur ve çuvalın ağzı kapatılırdı. Bu hayvanlar; horoz, köpek, yılan ve maymun şeklinde olabileceği gibi özellikle son ikisinin kolaylıkla bulunmayacağı göz önünde bulundurularak onların yerine kediler de yerleştirilebilirdi<sup>43</sup>. Ağır ceza kapsamına giren yöntemlerden en şiddetlisi ve en çok bilineni ise diri diri yakma cezasıdır. Bu yöntemin tarihi ise çok eskilere dayanır. Genellikle vatana ihanet edenlere ve sapkınlara yönelik gerçekleştirilen bu ceza türü Hıristiyan Avrupa'da cadılar için de kullanılmıştır. Genellikle elleri ve ayakları bağlı bir şekilde tahta kazığa bağlanan suçlu, altında yanmakta olan ateşe bırakılır ve böylece yakılarak infaz edilirdi<sup>44</sup>.

## 2. NETFLİX FİMLERİNDE CADILIK İMGESİ: LANETLİLERDEN MASUMLARA DÖNÜŞÜM

*“-Daha böyle kaç ölüm gerekecek efendim?*

*-Böyle bir kararlılığa karşı ne yapabiliriz ki?*

*-Lucifer dudaklarını o kadar sıkı mühürlemiş ki*

*onları yavaşça parçalasak bile bize ‘Şabat’ın sırlarını vermiyorlar.*

*-Ya ‘Şabat’ diye bir şey yoksa, sadece bir hayalse?*

*-Eğer öyleyse neden bu kadar kadın aynı hayalin peşinde?”<sup>45</sup>*

Kilise tarafından cadılık konusu yüzyıllar boyunca gündemde kalmış ve bu süre zarfında birçok trajik hikâye ortaya çıkmıştır. Modern dönemlere kadar Kilise'nin cadılara yönelik yaptırım, baskı ve şiddet olayları sinemada belirli bir kurgusal hikâye ve olay örgüsü etrafında şekillendirilmiştir. Cadı olarak nitelenen kimselerin masumiyetlerini açığa çıkaran bu filmler sinemanın gücüyle izleyicide algısal dönüşüm gerçekleştirmeye muktedir olmaktadır.

Geçmişten günümüze cadı imgesi sinema açısından en çok işlenen konuların başında gelmektedir. Bu durumun altında yatan sebeplerden biri cadılık kavramının gizemli yönünün ilgi çekici bulunması ve bu sebeple izleyici tarafından çokça talep edilmesidir. Bünyesinde sihir, büyü ve buna benzer girift uygulamalar barındıran cadılık, seyirci üzerinde merak duygusu uyandırmaktadır. Diğer bir neden ise sosyal hareketler arasında yükselme trendini devam ettiren feminizmin önemli etkisidir. Feminist düşünce geçmişte, özellikle Hıristiyan Avrupa'da büyük çoğunluğunu kadınların oluşturduğu “cadı avı” kurbanlarının iade-i itibarını sağlamak ve yapılan yanlışları gösterip bir daha aynı hatalara düşmeyi engellemek amacıyla bu konuyu sürekli gündemde tutmaktadır. Bu nedenle sinemanın özellikle yakın dönemlerinde böyle bir bakış açısının ortaya çıktığı gözlemlenebilir. Bunun en canlı örnekleri de dünya çapında büyük bir etki alanına sahip olan ve sinemanın dijital alana taşınmasında büyük bir rolü olan Netflix'te görülür. İzleyiciden aldığı geri dönütleri kendi algoritmasında birer veriye dönüştürüp film ve dizi yapımlarını bu verilere göre biçimlendiren şirket, en çok izlenen ve sosyal platformlarda üzerinde en çok yorum yapılan yapımları yakın markaja alarak aynı konuda birçok film ve dizi üretmeye devam etmektedir. Bu konular arasında cadılığın da saymak mümkündür.

Çalışmada *Cursed* (Lanetli) ve *Luna Nera* (Kara Ay) adlı iki dizi ile *Akelarre* (Kurtuluş Ayini) isimli film örneklem olarak belirlenmiştir. Bu yapımlar çalışmanın temel imgesi cadıları işleme düzeyi açısından birbirinden farklıdır. *Akelarre*'de cadı olduğundan şüphe edilen kişiler sıradan insanlarken *Cursed*'de cadılara sınırlı ölçüde olağanüstü güçler verilmiş, *Luna Nera*'da ise bu güçlerin dozu daha yukarılara çıkarılmıştır. Dolayısıyla çalışmada üç farklı düzlemde örneklem seçilerek konunun farklı boyutlarıyla anlaşılması hedeflenmiştir.

43 Akın, *Ortaçağ Avrupası'nda Cadılar ve Cadı Avı*, 226-229.

44 Beth Forrest, “Witchcraft”, 1712-1713; Esgin, “Engizisyonun Günümüze Hatırlattıkları”, 95.

45 Pablo Agüero, *Akelarre* (Tarihi Drama, 2021). *Netflix*, 01:15-01:55.

Film ve dizilerin ortak özelliklerinin başında isimlerinin cadılar üzerine kurulması gelir. Buna göre lanetli anlamındaki *Cursed* ismi, dizinin ana karakterlerinden Nimue'ye ve babası Merlin'e Kilise tarafından verilmiş bir nitelendirme. Bu sıfat aynı zamanda diğer insanların cadılara bakış açısını ortaya koymak için de kullanılmaktadır. *Luna Nera*, yani Kara Ay ismi ise cadıların güçlerini birleştirdikleri ve en güçlü oldukları andan alınmış bir isimdir. *Akelarre* ise cadıların Şabat'ı için kullanılan bir terim olup filmde cadı olarak suçlananların Kilise'nin vereceği cezadan kurtulmak için uydurdukları Şabat Ayini üzerinden isimlendirilmiştir. Bu isimlendirmeler cadıların masumiyetini kurma noktasında ilk adım mahiyetindedir. Çünkü filmler merkeze cadıları yerleştirmiştir.

İkinci ortak özellik üç yapının da senaryo ve kurgusunun cadılar üzerine kurulmuş olmasıdır. Bu, aynı zamanda bir masumlaştırma hamlesidir. Zira bu yapımların ana karakterleri cadı olarak nitelendirilen ancak izleyiciye masum olarak gösterilen ve bu şekliyle hikâyenin odak noktasına yerleştirilen kimselerdir. Merkeze oturtulan bu hikâye çerçevesinde Kilise ve din adamları, bilimi temsil edenler veya sıradan halk cadılarla ilişkileri ve bundan etkilenmeleri doğrultusunda yan rollerde kendilerine yer bulmaktadırlar. Bir anlamda cadıların hikâyesine hizmet etmektedirler. Böylece sinema, izleyici üzerindeki büyüleyici gücünü kullanarak ister olağan kimlikleriyle ön plana çıksın (örn. *Akelarre*) isterse doğüstü güçlerle bezenmiş olsun (örn. *Cursed* ve *Luna Nera*) cadıların iyi ve masum olduklarını baştan kabul ettirmiştir. Bu durumda izleyiciye hikâyeyi benimsemek ve sahiplenmekten başka çare kalmamıştır. Netice itibarıyla izleyici de üstüne düşen görevi yerine getirip sürecin başından sonuna kadar haksızlığa uğramış ve kötü muamele görmüş masum cadıların başarılı olmasını isteyen, aksi durumda ise onlarla birlikte üzüldüğü acılarını yüreğinde hisseden bir kıvama getirilmiştir. Bu ise filmler yoluyla gerçekleştirilen masumlaştırmanın en etkili örneğidir.

Üçüncü konu filmlerin sonudur ve üçünde de iyiler, yani cadılar kazanmıştır. *Cursed*'da bütün güçler Fey halkına saldırdığında gemiyle kurtulmayı bekleyenler son anda kurtarılmışlardır; Lanetli Nimue yaralanmış ve çağlayana düşmüştür; Merlin ise hakimiyet sembolü olan Fey kılıcı eline geçtiğinde Kızıl Paladinler'e en güçlü büyüyle son darbeyi vurmuştur. *Luna Nera*'da ise kara ay çıktığında yakılmak üzere bekleyen tüm cadılar seçilmiş kişi olduğu açığa çıkan Valentine'in gücüyle uçarak kurtulmuşlardır. Diziler her ne kadar tek sezon ile sona erse de sezon finallerinde gelecek sezonun çekilmesine yetecek kadar kurtuluş gerçekleşmiştir. *Akelarre*'ye gelince yargı öncesinde hükmü verilmiş olan cadılıkla suçlanan kızlar cesur bir şekilde kendi ölümlerinin nasıl olacağına karar veren ayini üreterek sona gitmişler ve Kilise'ye karşı başarılı olmuşlardır.

Çalışma kapsamında ele alınan yapımlarda bazı ortak amaçlar göze çarpmaktadır. Bu amaçların başında cadıların masumiyetinin vurgulanması yer almaktadır. Bu durum kendisini sürecin başından sonuna kadar hissettirmektedir. Ancak bu kapsam sadece cadılarla sınırlı bırakılmamaktadır. Her üç yapımda da cadıların masumiyetine ek olarak ve onunla bağlantılı bir şekilde izleyicinin Kilise'nin yani Hristiyanlığın da masumiyetine daha gizli ve geri planda yönlendirilmesi söz konusudur. Bu kurguda cadılık vasfı yüklenen insanlar masumlaştırılsa da cadılığın kötü olduğu vurgusu da gizli olarak sunulmuş olmaktadır. Kilise'nin masumlaştırılması, filmlerin ana ve açık kurgusunda cadıların masumlaştırılmasına paralel şekilde gerçekleşirken Hristiyan Avrupa'nın geçmişte işlediği günahlarını şimdi Kilise'nin kabul etmesi ve geçmişteki cadılıkla suçlanan ve cezalandırılan masum insanlardan özür dilemesi anlamına gelmektedir. *Cursed* ve *Luna Nera* dizilerinde bu durum açık bir şekilde örneklendirilmektedir. Bu dizilerde Hristiyan din adamlarına ait özellikler kurgulanırken cadılara ait büyü, sihir ve bazı olağanüstülükler onlara verilmemektedir. Daha ilginç olanı ise Kilise'nin safında yer alıp olağanüstü özelliklere sahip cadılar kurgulanmıştır. Bunlara *Cursed*'da Ağlayan Keşiş, *Luna Nera*'da ise Kardinal Oreggi açık örnektir. Dolayısıyla Kilise'nin geçmişte cadılar, yani kötüler tarafından kuşatılmış olması mümkündür imajı verilmiştir. Bu, hikâyenin ilerlemesiyle bu iki figürün cadılardan olduğu ortaya çıktığında açık edilmiştir. Böylece Kilise'ye bağlı olup liderlerinin emri altında çalışan rahiplerin normal inananlar olarak sunulması söz konusudur. Bu durumda cadı oldukları ayyuka çıkan lider statüsündeki kişiler intikam hissiyle hareket ederken rahipler ise tümüyle inandıkları gibi yaşamakta ve inançları açısından potansiyel bir tehdit unsuru olarak gördükleri cadılığı ortadan kaldırmayı hedeflemektedirler. Bu da Kilise'ye yakıştırılan suçların diziler aracılığıyla bertaraf edilmesi anla-

mını taşımaktadır. Oluşturulan algıyla birlikte Kilise'nin masumiyeti kanıtlanmaya çalışılmaktadır. Ancak bu masumiyet din adamlarının tümüyle suçsuz ve günahsız oldukları anlamına gelmemektedir. İşin bu kısmında *Akelarre* filminde verilen mesajlarla durum açıklığa kavuşmaktadır. Filmde cadıların aslında sıradan insanlar olduğu; din adamları ve devlet yetkililerinin ise hatalı olarak onlarda kötü olağanüstülükler aradığı ortaya konulmaktadır. Dolayısıyla bu noktada olumsuzlanan bir din adamı profiliyle karşılaşılmaktadır. Bu ise Kilise'nin günahlarını ortaya koyma, itiraf etme, cadılardan özür dileme anlamına gelmektedir. Böylece her iki film türünden elde edilen toplam sonuç itibarıyla Kilise'nin günah itirafıyla masumlaştırılma serüveni tamamlanmaktadır.

Cadıların olağanüstülüklerle izleyici karşısına çıktığı *Cursed* ve *Luna Nera* dizilerinde büyü ve sihir gibi uygulamaların cadılarla özdeşleştirilmesi belli noktalarda bu kimselerin suçlu pozisyonuna sokulmasına sebebiyet vermektedir. Özellikle cadılıkla suçlananların, bazı büyüsel işlemlere giriştikleri ve doğayı/insanları bunlar vasıtasıyla etkiledikleri gibi hususların da gösterilmesi halkın yanında Kilise'nin de kafasının karışması sonucunu doğurmaktadır. Bu yapımlarda masum olarak lanse edilen cadıların eliyle gerçekleştirilen bu büyüsel işlemler çoğunlukla hastalığı iyileştirmek, bir kişinin kötü durumunu düzeltmek veya olumlu anlamda topluma etki etmek şeklinde gösterilmektedir; bunların karşısında yer alan ve Kilise'nin saflarındaymış gibi görünen diğer cadılar ise güçlerini tümüyle kötülüğe sarfetmektedir. Esasında bu durum Kilise'nin masumiyetini daha da perçinlemektedir. Zira kara büyü uygulamalarını kullanan kişilerin varlığı Kilise'nin bu konudaki hareket noktasının ne kadar doğru olduğunu da ortaya koymaktadır. Ancak bu noktada tek sorun Kilise tarafından sarfedilen gücün kendi içlerinde gizlenen kötü karakterlere değil, mazlumlara yönelik olmasıdır. Böylelikle yapılan bu büyük hatanın film ve diziler aracılığıyla itirafı bu örneklik bağlamında daha fazla önem kazanmaktadır.

Tarihsel verilere paralel yürüyen konulardan birisi de Kilise'nin cadı avı esnasında ortaya koyduğu yöntemdir. Bu yöntemi en açık biçimde *Akelarre*'de görmek mümkündür. Buna göre cadılığı çağrıştıran durumlara şahit olmak veya şüphelenmek yeterlidir. Bu durum engizitörlerin sanıkları sorgulamaları için yeterli bir sebep olarak görülmektedir. Engizitörlerin amacı görünüşte yargılamak, itiraf ettirmek, sağaltım sürecini tamamlamak ya da infaz etmektir. Bu süreç Kilise'nin kendisini tövbe sakramentine dayandığını göstermektedir. Tövbenin asıl amacı ise arındırmaktır. Cadılar söz konusu olduğunda şiddet uygulayarak itirafı elde etmeye çalışan engizitörler için de amaç ruhu arındırmaktır. Günahı itiraf cezayı gerektirir, cadıların infazı ise ateşin arındırıcılığıyla gerçekleştirilmeye çalışılır. Ateşle henüz canlı iken beden yanar, ruh ise bu bedenden arındırılır. Böylece kötülüğe son verilmiş olur<sup>46</sup>. Filmde ise infaz için her şey hazırdır, ancak cadıların uyguladığına inanılan Şabat Ayini'ni gözlemlemek isteyen yargıcın tutumu neticede cadılıkla suçlanan kızların bu infazdan kurtulmasına yol açar.

Cadı avı sürecinde Kilise'nin asıl gücü acımasızlığında ve halkın cehaletinde saklıdır. Bu durum, ilgili yapımlar göz önüne alındığında çoğu sahnede kendisini göstermektedir. Örneğin *Cursed*'de cadılar topluluğu olan Fey halkını ortadan kaldırmak için gönderilen Kızıl Paladinler'in ilk olarak Papalık Fermanı'nı okuduğu ve en üst perdeden gelen bu mesajla halkın sindirilmeye çalışıldığı ön plana çıkarılmaktadır. Zira bu ferman bir yandan uyarı ve tehdit içerirken diğer yandan iştahları kabartan ve ödülleri vadeden şu cümleleri ihtiva etmektedir:

*"Kutsal Roma İmparatoru'nun emriyle! Şeytani ruhlarla iş birliği yaparak bebek katili, yamyamlık ve Tanrı'nın yeryüzündeki hizmetkarlarını öldürmek gibi en âdi suçlardan ötürü 'Kurt Kanı Cadısı' olarak bilinen kadını ölü ya da diri getirene 30 altın dinar verilecektir. Ona yardım eden ya da barındıranlar Kilise yasalarınınca işkence ve yakılma cezasına çarptırılacaktır."*<sup>47</sup>

Bu ferman bir anlamda cadılara giden yolun hazırlayıcısı konumundadır. Bunun sonucunda cadılığın şüphe edilen kimseler ele verilirken bazıları bunu ödül elde etmek için bazıları ise korkudan yapmaktadır. Bu iki hususu dikkate almayanlar için de üçüncü bir yol söz konusudur. O da inancın önünde büyük bir engel olarak görülen cadılığa yönelik gerçekleştirilen mücadeleye kutsallık atfetmektir. Adeta bir "Haçlı Seferi" değerinde olan cadı avının kutsallığına yönelik söylemler bu amaç için kurulan birlikler açısından

46 *Katolik Kilisesi Din ve Ahlak İlkeleri*, çev. Dominik Pamir. (İstanbul: Yaylacık Matbaacılık, 2000), 353-355.

47 Frank Miller & Tom Wheeler, *Cursed* (Fantastik Macera, 2020), *Netflix*, S.1/B.2, 21:25-21:56.

motivasyon kaynağıdır. *Luna Nera* dizisinde Kardinal Oreggi'nin bu meyandaki şu sözleri durumu örneklendirmektedir:

“Siz Benandantiler, cadıların kötü güçlerine karşı bir ileri karakolsunuz. Onları takip ederken gözlerim oluyorsunuz. Onları kovaladığınızda bacaklarınız oluyorsunuz. Bu dünyadan ayrılmalarını sağlamak için kollarımsınız. Sizi ordum olarak seçtim. Ama sakın tereddüt edeyim demeyin! Çünkü size karanlık gerçekler ve bilinmeyen güçler gösterilecek. Ölümlüler arasında öncelik sahibisiniz ve yanımda olacaksınız. Lideriniz sayesinde yaşamı ve ölümü ayıran sınırı keşfedeceksiniz.”<sup>48</sup>.

Kardinal bu sözleri silahları kutsama töreninde cadılarla savaşa hazırlık yaparken söyler. O, devamında Latince olarak şu kutsayıcı sözleri sarf eder: “Kadim ve karanlık imparatorluğun kollarını kutsuyorum. Onlara ihtişamlı bir yaşam ve ihtişamlı bir güç ver.”<sup>49</sup>. Daha sonra cadıların güçlerini silecek formülü yine Latince şu sözlerle tanımlar: “Cadıların gücünü engellemek için eski bir formül.” Ardından formülü kut-sarken “Bu haçlar büyük imparatorluğu yok eder ve kaderiniz için savaşır.”<sup>50</sup> ifadesi kullanılır. Bunlar ve filmlerdeki bütün sihir ve kutsama sözleri kadim bir dilde yapılır. Böylece gizemli sözlerin değiştirici gücü olduğu izlenimi oluşturulur.

Kutsamalar kardinalin, İsa Mesih tarafından kendisine verilen kutsal yetkiyi aktif şekilde kullandığını göstermektedir. Kardinalin sözlerindeki “gözlerim, bacaklarınız ve kollarımsınız” ifadesi sıradan insanların Kilise'nin eli olabileceğini ve yapacakları eylemlerin, esasında Kilise tarafından yapılacağını vurgulamak içindir. Bu sözlerin asıl amacı, görevin tanrısal olduğuna ve özel birliklerin tanrısal bir amaca hizmet ettiklerine işaret etmektir. Özel birlikler bundan hareketle Tanrı'nın planını yerine getirdikleri inancıyla görevlerini ifa etmek için var güçleriyle çalışmaktadırlar. Böylelikle gerek ihbarlar gerekse kendi şüpheleri üzerine yöntemlerini belirlemekte ve gözlerini kırpmadan tam bir görev bilinciyle hareket etmektedirler. Tanrıya ve liderlerine verdikleri sözlerle büyük bir bağlılık göstererek cadıları suçlarını itiraf etmeleri için sorgularken çeşitli işkenceler ettikten sonra çarمیha gerip ateşte yakmaktadırlar. Böylece şeytanın hakimiyet kurduğu bedeni ateşte yakmak suretiyle ruhu temizlediklerini iddia etmektedirler<sup>51</sup>. Bununla birlikte bu türden işkenceleri sadece yetişkinlere değil çocuklara da yaptıkları görülmektedir. Böyle bir durumda oluşabilecek potansiyel itirazların önünü kesmek adına da yine dinî argümanlar kullanarak çözüm bulmaya çalışmaktadırlar. Nitekim Kardinaller infaz emri verilen çocuklar için gelen tepkileri bertaraf etmek için, “İsa efendimiz küçük çocukları bana gönderin demiyor mu?” gibi Kutsal Kitap'ın sözlerini (Mar.10:14; Luk.18:16) çarpıtma yoluyla yaptıkları eylemlerin dinî gerekçelerini ortaya koymaya çalışmışlardır<sup>52</sup>.

Hıristiyan dünyasında oldukça etkili olan cadı inancı nedeniyle sadece cadı olarak suçlanmak veya onlara yardım ve yataklık etmek değil, onlarla aynı bölgede yaşamak dahi bedel ödemek için yeterli bir sebep olarak görülmektedir. Bunun için şüphe duymak yeterlidir. *Luna Nera*'da henüz cadı olup olmadığı bilinmeyen Ade'ye ve büyükannesine karşı halkın gösterdiği tavır bu durumu örneklendirmektedir. Ade'nin ebe olan büyükannesinin son denemesinde bir bebeğin ölümüne yol açması onun cadılıkla suçlanmasına neden olmuştur. Bu durum halkın onunla iletişim kurmasını engellemiş, hatta ebeyle ilişkisi açığa çıkan Ade'ye karşı toplumsal bir linç girişiminde bulunulmuştur. Halk tarafından “lanetli” olarak nitelendirilen genç kızın öldürülmesi gerektiği düşünülmüştür. Aslında halk bu sayede kendini koruma altına almak istemiştir. Çünkü cadılıkla suçlanma ve bunların Kilise tarafından tespit edilmesi baskı ve işkencelerin o toplumun bütün üyelerine uygulanması anlamına gelmektedir<sup>53</sup>.

Ade ise halktan aradığı desteği bulamayınca korunma içgüdüsüyle kiliseye (mabet) ve pedere sığınma ihtiyacı hisseder. Ancak kilisenin kapıları Peder Tosco tarafından kapatılır ve Ade'nin içeriye girmesi engellenir. Çünkü ruhunu kötü olanla, şeytanla iş birliği neticesinde kirlettiğine inanılan bir kişi Mesih'i sembolize eden kiliseye giremez<sup>54</sup>. Günaha girmiş ve tövbe etmemiş birisinin Tanrı'nın cemaatine, Mesih'in

48 Laura Paolucci & Francesca Manieri, *Luna Nera* (Fantastik Drama, 2020), Netflix, S.1/B.5, 26:04-58.

49 Paolucci & Manieri, *Luna Nera*, S.1/B.5, 27:00-27:07.

50 Paolucci & Manieri, *Luna Nera*, S.1/B.6, 00:11-30.

51 Miller & Wheeler, *Cursed*, S.1/B.1, 11:40-13:55.

52 Paolucci & Manieri, *Luna Nera*, S.1/B.5, 35:30-36:37.

53 Paolucci & Manieri, *Luna Nera*, S.1/B.1, 22:17-23:35.

54 Paolucci & Manieri, *Luna Nera*, S.1/B.1, 24:15-25:05.

Kilise'sine girmesi yasaktır. Bu durumda eğer günah cadılıksa tövbe sakramenti gereği pişmanlık, itiraf (bu aşamada bağışlama olması gerekir,<sup>55</sup> ama cadılıkta bu söz konusu değildir) ve cezanın (ateşte canlı canlı yakma) infazı uygulanır. Ancak burada suçu sabit olarak düşünülen ebe kadındır. Yakılarak idam infazında bir taraftan ruhun kötülüklerden ateş vasıtasıyla arınması hedeflenirken diğer taraftan halkın ve cadılığını gizleyen kişilerin de ders çıkarması istenmektedir. Böylece *Luna Nera*'da cezanın infaz vakti geldiğinde Kilise üyelerinin de hazır bulunduğu büyük bir kalabalık toplanır. Ardından yaşlı kadın, üzerinde büyük ve kıvılcıklı bir haçın çizilmiş olduğu siyah bir elbise içerisinde getirilir. Bu esnada tıp eğitimi gören Pietro adındaki bir genç (bilimin temsilcisi) olaya müdahale eder ve bebeğin anne karnındayken göbek bağının boynuna dolanması neticesinde öldüğünü belirtir. Ancak bu itiraz dikkate alınmaz ve infaza kaldığı yerden devam edilir<sup>56</sup>. Filmin kurgusunda sunulan kanıtlarla aslında kadın hakkındaki cadı hükmünün geçersiz olduğu ve haksız yere cezaya hükmedildiği vurgulanmış olur. Bu durum, olumsuz Hıristiyan geçmişe haksızlığını haykırma gibi görünse de aslında bir günah itirafı ve özür dilemedir. Bu da sinemanın sembolik örüntülerle bezeli dili sayesinde gerçekleştirilir. Yaşananlar her ne kadar Kilise'ye mal edilse de bunların bazı din adamlarının şahsi hırsları ve olayları yanlış yorumlamalarından kaynaklanmakta olduğu anlatılmak istenmektedir. Nitekim Peder Tosco'nun Ade'ye kilisenin kapılarını kapatması da bu durumun açık bir örneğidir.

Çalışmada örneklem olarak alınan üç yapımın temalarından birisi de Kilise'nin sadece dinî gerekçelerle değil dünyevî amaçlarla da bu işe yeltendiğidir. Tarihi verilere bakıldığında Kilise'nin cadı avları sırasında ölen kişilerin mallarına el koyduğu ve bu sayede çok ciddi bir servete sahip olduğu görülmektedir. Dolayısıyla burada sadece engizitörlerin dinî anlamda arınmayı değil, kurbanlara ait mal varlıklarını da önemsendiği sonucu çıkmaktadır. Başlangıçta Papa IV. Innocentius'un 1252 yılında yayınladığı fermanla Engizisyon Mahkemesi'nin giderleri için kurbanların mallarının üçte ikisine el konulurken 15. Yüzyıldan sonra yakılan veya idam edilen kurbanlara ait bütün mallar gasp edilmiştir<sup>57</sup>. Değerlendirmeye tabi tutulan yapımlarda ise bu durumun benzeri bir örnekle karşılaşılmaktadır. Burada peşine düşülen zenginlikler para veya altın cinsinden olan değerli metaller değil, insanları güç bakımından zirveye taşıdığına inanılan unsurlardır. Bu ögeler örneğin *Cursed* dizisinde Fey halkına ait olduğu bilinen *Fey Kılıcı*'yken *Luna Nera*'da *Kralların Kitabı*'dır. *Cursed*'da Papalığın emriyle oluşturulan Kıvılcıklı Paladinler cadıları, yani kötü güçleri ortadan kaldırmayı hedeflerken onlara güç verdiğine inanılan kılıcın da peşine düşmektedirler. Ancak dünyevî amaçlar için kullanmak üzere aynı kılıcı elde etmeye çalışan pek çok krallık vardır ve bu durum Kilise'yi endişelendirmektedir. Papa, Kıvılcıklı Paladinler'in komutanı olan Rahip Carden'ı cadıyı ve kılıcı ele geçiremediği için aşağılar. Hatta Carden'ı soylu olmamakla nitelendirir ve dolayısıyla onun kurduğu Kıvılcıklı Paladinler'i küçümseyerek işi acımasız ve merhametsiz *Teslis Muhafızlarına* devredeceğini söyler<sup>58</sup>. Burada Papa'nın en büyük endişesi kılıcın başkaları tarafından ele geçirilme olasılığıdır. Böyle bir gücün başkasında olması Kilise'nin baskı altında olacağı anlamına gelmektedir. Ancak kılıcın Kilise'nin elinde olması hem dünyevî açıdan ona güç katacak hem de bu güç sayesinde Tanrı Krallığının hakimiyeti tüm dünyaya yayılacaktır. Rahip Carden ise ordusunu bu kılıç ve Nimue'yi ele geçirmeyi hedeflediği savaşa hazırlarken kendilerini Haçlıların yerine koyarak asıl savaşın "*Kudüs'te değil, burada*" olduğunu söylemektedir.<sup>59</sup> Böylece filmin kurgusunda Kilise bir taraftan cadılık konusundaki yanlış tutumu yüzünden eleştirilirken diğer yandan ona manevi bir ideal ve sorumluluk da yüklenerek izleyicinin algısında yine bir arındırma ve yüceltme duygusu oluşturulmaktadır.

*Cursed*'daki *Fey Kılıcı*'na paralel olarak *Luna Nera*'da *Kralların Kitabı*'na sembolik anlam ve değerler yüklenmiştir. Cadıların elindeki bu kitabı elde etmek, savaş kazanmanın ötesinde bir güce sahip olmak anlamına gelmekte ve Papalık dahil birçok krallık bu kitabın peşine düşmektedir.<sup>60</sup> Ancak bu işin sorumluluğu

55 *Katolik Kilisesi Din ve Ahlak İlkeleri*, 353-355.

56 Paolucci & Manieri, *Luna Nera*, S.1/B.1, 33:30-35:17.

57 Akın, *Ortaçağ Avrupası'nda Cadılar ve Cadı Avı*, 203.

58 Miller & Wheeler, *Cursed*, S.1/B.5, 07:44-10:40.

59 Miller & Wheeler, *Cursed*, S.1/B.9, 09:00-09:35.

60 Gerek kılıç gibi güç ve hâkimiyeti gerekse kitap gibi dinî metinlerin egemenliğini temsil eden bu filmlerde kutsallık atfedilen objeler üstünlük alametleri olarak gösterilmektedir. Kurtarıcı arketipinin yer aldığı bu yapımlarda ilgili objeleri elinde bulunduranların kendi halklarını kurtardığı, geri kalanların ise helâk olduğu göze çarpmaktadır. Bu temaya Hollywood filmlerinde sıkça rastlanmaktadır. Örneğin *The Book of Eli* filminde kurtarıcı rolü bizzat Hıristiyan Kutsal Kitap'ına verilmekte ve ona sahip

aslında bir cadı olan ve bunu gizleyen Kardinal Oreggi'dedir. Oreggi'nin bu vazife için savaşı gücü ise Benandantiler'dir. Bu yapının lideri ise karısının cadılar tarafından öldürüldüğünü düşünen Sante'dir. Sante, yaşadığı kaybın üzüntüsüyle kilisenin karşısına geçip İsa'nın çarmıh yolundaki sözlerine (Mat.27:46) benzer bir şekilde şu sözleri sarf etmektedir: “Tanrım! Tanrım! beni terk ettin. Senin güvenine layık değilim. O yüzden benim seçtiğim yol senin bana gösterdiğin yol değilse beni affet lütfen. Tanrım!”. Buna tanık olan Oreggi, fırsat bilip Sante'yi bir anlaşmaya ikna eder. Buna göre cadı olduğu açığa çıkan Ade'yi ve onun yanında bulunan *Kralların Kitabı*'ni kendisine getirmesi durumunda karısını doğaüstü bir şekilde tekrar görebileceğini söylemektedir. Böylece Ade kitabı tercüme edecek ve Kardinal de amacına ulaşacaktır.<sup>61</sup>

Filmlerin ortak özelliklerinden bir diğeri cadılar veya cadılıkla suçlananlar arasında birisinin topluluğun en güçlü ve seçilmiş kişisi olmasıdır. Gerçekçi kurguya sahip *Akelarre*'de bu kişi “Şabat Ayini” fikrini üreten ve buna liderlik eden Ana Ibarguren'dir. Diğer iki yapımda ise kurtuluşu son anda yaptıkları hamlelerle gerçekleştiren kişiler, seçilmiş olma unvanına layık görülür. *Cursed*'da bu isim her ne kadar Nimue gibi görünse de dizinin sonunda babası Merlin'in kurtarıcılık vasfı taşıdığı açığa çıkar. Sonuçta Merlin asıl gücünü gösterir ve bu sayede cadılar başarıya ulaşır. *Luna Nera*'da ise *Kralların Kitabı*'nda geçtiği üzere cadıları kurtaracak olan bir seçilmişten bahsedilir. Bunun da Ade olduğu düşünülür. Ancak seçilmişin kim olduğu son hamlede ortaya çıkar. Bu durum bütün cadıların yakalandığı ve kutlama gününde infaza hazırlandığı süreçte gerçekleşir. Kardinal Oreggi, kurduğu tuzak sayesinde Ade'yi ve diğer cadıları ele geçirir. Ardından onları meydandaki çarmıhlarda diri diri ateşte yakmak üzere beklettiği sırada Luka'da geçen şu sözleri sarf eder: “Ben dünyaya ateş yağdırmaya geldim. Keşke çoktan yanıyor olsaydı.” (Luk. 12:49). Daha sonra suçlular, üzerinde kırmızı haç bulunan siyah bir elbise içerisinde getirilerek elleri arkadan bağlanır. İnfaz emri verileceği esnada olağanüstü bir şekilde ay tutulması (Kara Ay) meydana gelir ve herkes oraya odaklanır. İnsanlar arkalarını döndüklerinde ise infaz için bekletilen kadınların orada olmadıklarını fark ederler. Bu durum karşısında herkes çığlık çığlığa büyük bir şaşkınlık içerisindeyken suçlanan kadınlar, kalabalığın ortasında daire oluşturur vaziyette belirirler. Ortalarında ise Ade'nin kardeşi Valentine vardır. Valentine her ne kadar erkek görünümünde olsa da aslında diğerleri gibi o da bir kızdır. Daha sonra bütün cadılar güçlerini birleştirerek Kardinal Oreggi ve Sante dışında orada bulunan herkesi uyuturlar. Bu sırada Ade, kardeşini alıkoymakta olan Sante'yi öldürür. Böylece cadılar Valentine'in gücüyle göğe doğru yükselerek ortadan kaybolurlar. Bu şekilde kurtulan cadılar bir nehir kenarında cemaate yeni katılan Valentine'in vaftiz töreni için bir araya gelirler ve beyaz kıyafetler içerisinde, “*Seni Luxor adıyla vaftiz ediyorum. Bizi karanlıktan koruyacak ışığın adıyla...*” sözüyle vaftizi gerçekleştirirler. Bu duruma tanıklık eden Ade, ormanda dolaşırken bir vizyon görür. Bu esnada kendisine bazı hakikatlerin bilgisi verilir. Bunlardan bir tanesi de kız kardeşinin doğumudur. Ade'nin annesi Antalia, Valentine'ı doğuracağı esnada ormanın içerisinde bir ağacın altında yapayalnızdır. O, bu doğumu Ade'ye şu sözlerle açıklamaya çalışmaktadır:

“Kimse görüldüğü gibi değil kızım. Dünyaya geldiği an kim olduğunu anladım: “Seçilmiş Kişi”. Onu korumanın tek yolu dünyadan ve kendinden kim olduğunu gizlemektir. Gençliğimi feda edip bütün gücümü kullanarak onu bir erkeğe çevirdim. Böylece güvende olacaktı. Büyü ilk kara aya kadar etki edecek ve sonunda doğa gözümüzün önünde tecelli edecek.”<sup>62</sup>

Böylece erkek olarak gösterilen ve bu şekilde kimliği gizlenen seçilmiş cadı tamamen açığa çıkmış olur.

Her üç yapımda da Kilise, sonuçta başarısız görünmektedir. Ancak bu durum daha önce de belirtildiği üzere sadece görünürde kalmaktadır. Asıl mesaj ise arka planda işlenmektedir. Zira cadıların suçlanmasından cezalandırılmasına kadar inananların gönlündeki Kilise'nin hiçbir dahli söz konusu değildir. Suçlu olarak gösterilen kimseler gereksiz hırs sahibi bazı din adamlarıdır. Ancak bu noktada cadı olarak nitelenen kişilere yardım eden din adamlarına da yer verilerek onların salt anlamda kötü oldukları izlenimi ortadan kaldırılmaya çalışılmaktadır. Böylece genel anlamda Kilise'ye akla uygunluk, doğallık ve masumiyet kazandırılmaktadır. Ayrıca Kilise'nin olağanüstü yönleri cadıların güçlerinde, kutsama sözlerinde, yaptıkları tören ve ayinlerde Hristiyan rengiyle açık şekilde sunulmuştur. Böylece kısmen de olsa Kilise'nin

olan yani hükümlerini uygulayanların diğer milletler üzerinde büyük bir hâkimiyet kuracağı mesajı işlenmektedir. Bkz. Şenavcu, “Filmlerde Kutsal Kitap: ‘The Book of Eli’ Örneği”, 99-118.

61 Paolucci & Manieri, *Luna Nera*, S.1/B.5, 03:56-28:14.

62 Paolucci & Manieri, *Luna Nera*, S.1/B.6, 29:40-48:54.

kutsal gücüne cadıların sahip olması söz konusudur. Bu anlamda *Luna Nera*, İsa veya İsa'nın sözleri ya da eylemleriyle ilgili yapılan benzetmelerle ön plana çıkmaktadır. Örneğin, Valentine'in olağanüstü hallerle örülü doğumu aktarılırken herhangi bir babadan söz edilmemektedir. Burada benzetme yönü teslisin üç unsurundan biri olan Baba'ya çevrilmekte ve bu durum İsa'nın babasız doğumuyla özdeşleştirilmektedir. Ayrıca Antalia'nın Valentine'ı yalnız başına bir ağacın dibinde dünyaya getirmesi Meryem'in doğum sırasındaki durumuyla benzeştirilmektedir. Aradaki tek fark Valentine'in kız olarak doğup daha sonra erkeğe dönüştürülmesidir. Esasında verilmek istenen mesajın odak noktası da burasıdır. Meryem gibi Antalia da bir kadındır ve tıpkı onun gibi her türlü baskıya karşı güçlü bir şekilde ayakta kalmıştır. Aynı zamanda o, Meryem gibi fedakardır ve çocuğunu tehlikelere karşı koruma içgüdüsüne sahiptir. Yavrusunun bir kadın olarak neyle karşı karşıya kalacağını bildiği için kendi gençliğini feda edip onu bir erkeğe dönüştürmüştür. Dolayısıyla burada İsa Mesih'in bir kadın olarak da dünyaya gelebilme olasılığına bir gönderme vardır. Böylelikle cadı avının en büyük kurbanları olan kadınların haksız yere uğradığı bu zulümler seçilmişlik fikri ve İsa Mesih'in hikayesi üzerinden aktarılır. Burada, Hıristiyan dünyanın cadıların masum, hatta Mesihî cemaatin kutsal ve olağanüstü güçlere sahip üyeleri olma ihtimallerini düşündürterek yeni çağın bakış açısıyla onlardan özür dileme ve günah itirafına olanak sunma imkânı oluşturulmaktadır. Başka bir boyutu ise cadıların masumiyetini oluşturarak modern bir tövbeyle Kilise'nin de aklanması ve masumiyeti hedeflenmektedir.

Filmlerden çıkarılan ortak temel yargılardan biri de cadı avı esnasında çocuk ve yetişkin arasında ayırım yapılmamasıdır. Bu durum Kilise'nin gerçekte çocukların kurtuluşundan kendisini sorumlu kabul etmesiyle ilişkilidir. Kilise'nin çocuk vaftizini kabul etmesi, çocuk cadıların ruhlarının da arındırılması fikrini doğurmaktadır. Bu sebeple Kilise yaşa, cinsiyete, sosyal statüye ya da inanç biçimine bakmaksızın tehdit oluşturabilecek bütün insanları kendi çarkları arasında öğütmektedir. Bu bakımdan cadılık bireysel bir suç değil, yeryüzüne inen şeytan tarafından Tanrısal Krallığın geleceğine ve göklerde kurulan Kilise'ye karşı bir hareket olarak kabul görmektedir. Ancak bu noktada kurtuluşun yegâne temsilcisi olarak yine Kilise devreye girmektedir. Her ne kadar Kilise'deki din adamları bu inançla cadılarla mücadeleye girişse de yerine göre insanların anlam veremediği garipliklerin de meydana geldiği bilinmektedir. Bu anlamda Kilise'nin gücüne güç katan temel unsurlar acımasızlıkla birlikte halkın cehaletidir. İkisinin de işlendiği *Akelarre* filminde halk tarafından Kilise'ye şikâyet edilen beş genç kızın sorgulanma ve yargılanması ele alınmaktadır. İspanya'nın Bask bölgesinin kırsal kesiminde bir grup genç kızın kırlarda danslar eşliğinde şarkılar söylemesi cahil ve korkak köylülerin Kilise'ye onların cadı olduğuna yönelik şikâyette bulunmalarına yol açar. Bu şüpheli durum, engizitörlerin ön yargılı bir sorgulama yürütmelerini beraberinde getirir. Aslında kızların toplumun kendisine ait normlarına aykırı davranışlar sergilemeleri onlar hakkındaki olumsuz algının oluşmasında temel etkidir. Ancak şikâyetin tek nedeni toplumsal ve dinî duyarlılık değildir. Asıl neden cadı avcılarının yüzyıllardır oluşturduğu korku ve dehşet algısıdır. Burada yine kurbanların masum, cellatların ise mu'terif olması söz konusudur. Ayrıca bu *Akelarre*'de şimdiki Kilise'nin itirafçı yönünü açığa çıkarma dizilere göre daha belirgindir.

*Akelarre* filmi ayrıca cadılıkla ilgili önyargıların sorgulama ve yargılama esnasında ne kadar güçlü sabiteler olduğunu da ortaya koymaktadır. Böyle bir durumda öncelikle tövbe sakramentinden kaynaklı itirafın elde edilmesi önemli olduğundan dolayı filmde engizitörler, suçlanan kızların cadılıklarını ispatlamak için onları tutuklayıp teker teker sorguya alırlar. Engizitörler, sorgulamanın başından sonuna kadar şüpheli tutumlarını korurlar ve kızların normal sözlerini irdeleyerek zihinlerindeki açığa çıkarmaya çalışırlar. Bu sebeple kızların her sözü ve hareketi yargıç tarafından anormal olarak karşılanır ve amaca hizmet edecek şekilde kayda alınır. Bu noktada örneğin hafif bir gülümseme ya da oturuş biçimi şüpheli bulunur ve cadılık belirtisi olabileceği yönünde bir yargı oluşur<sup>63</sup>. Öte yandan İkinci bir konu itirafın ispatıdır. Her ne kadar itiraf ispatlanmaya çalışılsa da bunun sebebi hakikati açığa çıkarmak değil gerçek bir itiraf almaktır. Çünkü sakramental anlamda bağışlanma ve ceza, öncesinde açık ve kesin bir itiraf gerektirir. Şikâyet üzerine önyargılı bir şekilde cadı hükmüne varıldığı için engizitörlerin her söz ve eylemde suçu açığa çıkarmayı hedeflediği gözlemlenir. Bunun için çarpıtma, ikna olmama, kabul etmeme ve olup biteni kendi

63 Pablo Agüero, *Akelarre*, 19:05-19:15.



önyargılarına hizmet eder şekilde yorumlama söz konusudur. Bunun sonucunda kızlar cadı olmadıklarını, yani gerçeği ispatlayamayacaklarını anladıklarında erkeklerin seferden dönecekleri zamana, dolunaya kadar engizitörleri oyalamaya karar verirler. Böylece her biri geçmişte yaşadığı sıradan olayları olağanüstü bir kurgu içerisinde aktarmaktadır. Bu, cadı olduklarını kabul etmedir, ancak şüphelidir. Bunun için engizitörler cadılığı ispatladığına inanılan birtakım işaretleri aramaya başlarlar. Şeytanın cadılarda bir damga veya işaret bıraktığına inanıldığı için bunları tespit etmeye çalışırlar. Bu işaretlere *stigma diabolicum* adı verilir. Bu işaretlerin genelde gizli yerlerde olduğuna inanıldığı için kızların vücudundaki tüm kıllar kesilir. Aslında işaretler bulunamaz ama engizitörleri oyalama süreci devam ettiği için kızlar vücutlarındaki farklı şeyleri işaret olarak sunarlar. Ancak bu da yeterli gelmez ve çeşitli işkence aletleriyle hazır olan engizitörler gösterilen yerlerde kesikler ve delikler oluşturarak işaretlerin gerçekliğini anlamaya çalışırlar. Bu noktada işaretlenen yere şeytan tarafından iz bırakıldığına ispatlanması için kurbanın acı çekmemesi gerekir. Dolayısıyla kızlar bu işkenceler sırasında olabildiğince metanetli davranmak zorunda kalırlar<sup>64</sup>. Engizitörler açısından ise bu işlem kutsal görevlerinin bir parçasıdır. Hatta işkence araçları bile bu amaca hizmet ettikleri için kutsal sayılmaktadır. *Cursed* dizisinde bu türden bir sahnede Salt adındaki işkenceci, sanığa işkence etmeden önce aletleri şu şekilde tanıtmaktadır:

“Seni birkaç dostumla tanıştırayım istersen. Onlara ‘Tanrının parmakları’ diyorum. İsimleri baş meleklerden geliyor. Bu Mikail! Bak, Mikail’i ateşe koyduğumda bembeyaz görünüyor. Gerçeğin ışığı... Mikail’e gerçekleri söyleyebilirsin.”<sup>65</sup>.

Cadılık gibi kritik bir konuyu işleyen bu yapımlarda vurgulanan bir diğer husus da Kilise adına hareket eden din adamlarının infaz işlemlerini çoğunlukla halkın bulunduğu yerde gerçekleştirmesidir. Bu durum halkta bir korku uyandırmak ve kendilerini bu tür şeytanî eylemlerden uzak tutmak amacıyla yapılmaktadır. Bu yüzden özellikle *Cursed* ve *Luna Nera* dizilerinde nerede olursa olsun suçluların bulunduğu yerde yargılanmadan öldürülmesi yanında her fırsatta halkın içinde infaz edilmeleri söz konusudur. Örneğin *Cursed*’da cadı ve ona yardım edenlerin içinde olduğu düşünüldüğünden dolayı bir manastırın tümüyle ateşe verildiği sahneler yer almaktadır. *Luna Nera*’da tüm cadılar yakalandığında halkın önünde infaza kalkışılır. *Akelarre* filmindeyse bütün halkın görebileceği bir meydana infaz mekânı kurulur. Ancak burası Cadıların Şabatu’nı<sup>66</sup> gözlemlemeyi bekleyen yargıç ve tayfası için öngörülemez bir meydana, Ana Ibarguren ve arkadaşlarının kurguladığı kurtuluş ayinine dönüşür<sup>67</sup>. Film, aslında kızların şikâyet edilmelerine sebep olan, birlikte dans edip yerel dilde halk şarkısı söyleyip eğlendikleri sıradan bir eylemi meydana getirdiklerini, dolayısıyla masum olduklarını ortaya koyar. Diğer yandan amaç cadılara uygulananları izleyiciye açıkça göstermek ve izleyicilerin de bunu kendi benliklerinde hissetmelerini sağlamaktır. Öte yandan Kilise adına hareket edenlerin yaptıkları yanlışlarla Hristiyanlığa büyük bir darbe vurdukları ve yüzyıllarca bu durumun Kilise’nin aleyhine işlendiği açıklanmaya çalışılmaktadır. Ancak film ve dizilerde verilen mesajlarla Kilise’nin günahlarının ortaya konulmasıyla birlikte Kilise ve modern dönem insanları arasında yepyeni bir sayfanın açılması hedeflenmiştir.

64 Pablo Agüero, *Akelarre*, 35:40-45:22.

65 Miller & Wheeler, *Cursed*, S.1/B.1, 01:10-02:30.

66 Pablo Agüero, *Akelarre*, 01:01:20-01:05:00.

67 Pablo Agüero, *Akelarre*, 01:08:55-01:26:38.

## SONUÇ

Sonuç olarak modern dönem öncesinde Hıristiyan Avrupa'nın cadı ve cadılığa bakışının çok keskin, etkili ve yıkıcı olduğu görülmüştür. Kilise, toplumun dinî zaâfları ve zayıflıklarından (özellikle kadınların sözde zayıflığından) ve kendi manevi gücünden faydalanarak dini güvence altına alma içgüdüsüyle, karşısındakine herhangi bir değer ve önem atfetmeden ne oldukları belirsiz olan insanlar hakkında önyargıyla hükmetmiştir. Sinema ise cadılığı yeniden yorumlarken aynı zamanda yeni bir Kilise de sunmuştur. Sinema, cadılık konulu filmlerde iki temel hedefe ulaşmak istemiştir. Birincisi konunun çekiciliğiyle geniş kitlelere ulaşmak, ikincisi ise buna bağlı olarak Hıristiyanlığın, dinden uzaklaşan modern insanla barışını sağlamaya katkı sunmaktır. Özellikle Netflix, bir taraftan cadıların masum olma imkanını ortaya koyarken diğer yandan Kilise'nin tövbe sakramentinden faydalanarak postmodern bir sunumla itiraf ve bağışlanma mekanizmasını çalıştırmıştır. Bu sayede Kilise'nin aklanmasını ve masumluğunu bir algı operasyonu ile gerçekleştirmiştir. Bunun başka bir ifadesi Kilise'nin geçmişle yüzleşmesi ve barışmasıdır. Bu algı özellikle modern insanın Kilise'ye yabancılaşmasını engellemeyi hedeflemiştir. Böylelikle Kilise'nin hem eleştirilmesi hem de aklanmış halinin kabul edilmesi mümkün olmuştur.

Örneklem olarak ele alınan filmler, Avrupa'da ciddi boyutlara ulaşan cadı, cadı avı, büyü ve sihir konularına ve Kilise'nin bunlara karşı tavrına ilişkin sinemadaki algısal dönüşümünü yansıtmada yeterli düzeydedir. Filmler, hikâyelerini ya tarihsel verilere dayalı ya da sadece kurgusal olarak sinemaya taşırken cadıların masumiyetini açıkça ortaya koymaktadır. Böylece filmlere verilen isimlerden seçilen karakterlere, dekordan kullanılan müziğe kadar her şey sürece hizmet edecek şekilde tasarlanmıştır. Burada amaç, filmin her bir unsuruyla cadıların masumiyetini izleyiciye hissettirmektir. Bu durum bir zamanlar edebî metinlerde ve sanatın farklı dallarında (resim, gravür, heykel vb.) cadılığın aleyhine oluşturulan algıyı bugün sinema aracılığıyla pozitif yönde değiştirme çabası olarak görülmüştür. Nitekim bu konu kapsamında çekilen film ve diziler rağbet gördükçe benzer yapımların da ortaya çıkmasına sebep olmuş ve verilmek istenen mesaj daha güçlü bir şekilde aktarılmaya çalışılmıştır.

Filmlerde işlenen cadıların masumiyeti, aynı zamanda eski Kilise'nin günahkâr olduğu anlamını açığa çıkarma gayretidir. Ancak bu durum, nihayetinde bugünkü Kilise açısından olumsuz değildir. Çünkü bu, Kilise'nin tövbe sakramentine dayalı olarak günahı için pişmanlık ve itirafta bulunması anlamına gelirken aynı zamanda onun masumiyetini de gizli bir şekilde vurgulamaktadır. Özellikle *Cursed* ve *Luna Nera*'da olağanüstü olgu ve olaylar Kilise mensuplarından uzak tutularak bu kutsal yapının masumiyeti gözler önüne serilmektedir. *Akelarre*'de ise günahın açıkça Kilise tarafından işlendiğinin gösterilmesi itiraf mekanizmasını çalıştırma, dolayısıyla tövbeyle masumlaştırma anlamına gelmektedir.

## KAYNAKÇA

- Agüero, Pablo. *Akelarre* (Tarihi Drama, 2021). Netflix.
- Akın, Haydar. *Ortaçağ Avrupası'nda Cadılar ve Cadı Avı*. İstanbul: Alfa Yayınevi, 2021.
- Altunay, Erhan. *Kadim Cadılık Öğretisi Wicca*. İstanbul: Destek Yayınları, 2021.
- Biersack, Aletta. "From Witchcraft to the Pentecostal-Witchcraft Nexus". *Pentecostalism and Witchcraft: Spiritual Warfare in Africa and Melanesia*. ed. Knut Rio, Micheller MacCarthy, Ruy Blanes. 293-304. Atlanta: Palgrave Macmillan Press, 2017.
- Blizek, William L. "Sinema Filmleri ve Din" çev. Bilal Yorulmaz, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 47 (2014), 193-202.
- Ebersole, Amy. "From Netflix to Netflixed: Digital Television Production in the Post-TV Platinum Age of the Audience". *University of Southern California Critical Studies* 587/ (2013), 1-36.
- Esgin, Mehmet. "Engizisyonun Günümüze Hatırlattıkları". *Journal of Faculty of Theology of Bozok University* 1/1 (2021), 91-99.
- Federici, Silvia. *Caliban ve Cadı*. çev. Bilge Tanrısever, Ece Durmuş vd. İstanbul: Otonom Yayınları, 2020.
- Forrest, Beth. "Witchcraft", *Encyclopedia of Crime and Punishment*. ed. David Levinson. 1711-1716. Thousand Oaks: SAGE Publications, 2002.
- Forsyth, Miranda. "The Regulation of Witchcraft and Sorcery Practices and Beliefs". *Annual Review of Law and Social Science* 12/1 (2016), 4-21.
- Gaskill, Malcolm. *Cadılık*. çev. Sinem Gül. Ankara: Dost Yayınevi, 2020.
- Gün, Mukadder & Şahinoğlu, Serap. "Büyücülükten Şifacılığa Kadın Sağaltıcıların Öyküsü". *Lokman Hekim Journal* 5/1 (2015), 27-32.
- Gündüz, Şinasi. *Din ve İnanç Sözlüğü*. İstanbul: Vadi Yayınları, 2017.
- Haleva, Yitshak vd. (ed.). *Türkçe Çeviri ve Açıklamalarıyla Tora ve Aftara*. çev. Moşe Farsi. İstanbul: Gözlem Basım ve Yayın, 2010.
- Halsted, Chris. "They Ride on the Backs of Certain Beasts: The Night Rides, the Canon Episcopi and Regino of Prüm's Historical Method". *Magic, Rituel and Witchcraft* 15/3 (2020), 361-385.
- Hansen, Joseph. *Zur Entstehung der Grossen des Mittelalters*. Frankfurt am Main: 1998.
- Hefner, Robert. "Naming The Witch". *American Anthropologist* 109/2 (2007), 420-421.
- Herriman, Nicholas. "A Din of Whispers: The In-Group Manifestation of Sorcery in Rural Banyuwangi". *Anthropological Forum* 19/2 (2009), 119-141.
- İşık, Halim. "Katharlar: Balkan Kökenli, Avrupa Ortaçağında Katoliklerce Yakılarak Öldürülen Heretik Hristiyan Dini Hareket Üzerine Bir İnceleme". *Mevzu Sosyal Bilimler Dergisi* 2/ (2019), 279-321.
- King, Irving. "Magic". *A Dictionary of Religion and Ethics*. 268. New York: The Macmillan Company, 1923.
- Karaküçük, Suna Arslan. "Korkunun Kadınları: Cadılar ve Cadıcılık". *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi* 13/2 (2010), 41-64.
- Katolik Kilisesi Din ve Ahlak İlkeleri*, çev. Dominik Pamir. İstanbul: Yaylacık Matbaacılık, 2000.
- Kutsal Kitap: Tevrat, Zebur, İncil*. İstanbul: Kitabı Mukaddes Şirketi-Yeni Yaşam Yayınları, 2013.
- Levack, Brian. *The Witch-Hunt In Early Modern Europe*. Boston: Pearson Longman Press, 2015.
- Martin, Lois. *Cadılığın Tarihi: Ortaçağ'da Bilge Kadının Katli*. çev. Barış Baysal. İstanbul: Kalkedon Yayınları, 2009.
- McClellan, Ernest V. "The Fall of Man and Original Sin in the Theology of Gregory of Nyssa". *Theological Studies* 9/2 (1948), 175-212.
- Mencej, Mirjam. "Origins of Witchcraft Accusations", *Studia Mythologica Slavica*, 18 (2015), 111-130.
- Miller, Frank & Wheeler, Tom. *Cursed* (Fantastik Macera, 2020). Netflix.
- O'Connor, Paul. "The Witch". *Journal of Religion & Film* 25/1 (2021), 1-8.
- Paolucci, Laura & Manieri, Francesca. *Luna Nera* (Fantastik Drama, 2020). Netflix.
- Ray, Benjamin C. "The Salem Witch Mania: Recent Scholarship and American History Textbooks". *Journal of the American Academy of Religion* 78/1 (2010), 40-64.
- Seyfeli, Canan. *Ermeni Kilisesi'nde Sakramentler*. Konya: Çizgi Kitabevi, 2015.
- Shakespeare, William. *Kral Lear*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları, 2009.
- Şenavcu, Halil İbrahim. "Filmlerde Kutsal Kitap: 'The Book of Eli' Örneği", *Darulfunun İlahiyat* 31/1 (2020), 99-118.
- Tanyu, Hikmet. "Büyü", TDV İslâm Ansiklopedisi, 6 (İstanbul: TDV Yayınları, 1992), 6/501-506.
- Taşpınar, İsmail. *Hristiyanlık ve Mistik Semboller*. İstanbul: M.Ü. İlahiyat Fakültesi Yayınları, 2019.
- Wiener, Margaret. "Magic, (Coloniel) Science and Science Studies". *Social Anthropology* 21/4 (2013), 492-509.
- Wilson, Eric. "Institoris at Innsbruck: Heinrich Institoris the *Summis Desiderantes* and the Brixen Witch-Trial of 1485". *Popular Religion in Germany and Central Europa 1400-1800*. ed. Bob Scribner, Trevor Johnson. 87-101. New York: Macmillan Company Press, 1996.
- Yorulmaz, Bilal. "Din Eğitime Yardımcı Bir Araç Olarak Tebliğ Filmleri: 'Horton Hears A Who' Örneği", *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 44 (2013), 247-262.

## EXTENDED ABSTRACT

The subject of the article is the transformation of the negative witchcraft figure belonging to the Christian world into innocent personalities with the power of cinema. The subject is revealed in the example of Netflix's original series and movies. Witchcraft has been a sin phenomenon in the Christian world, in which the Church is particularly interested by ascribing negative meanings and carefully applied systems such as the inquisition. The cinema, on the other hand, aimed to reveal this negative figure, and especially the innocence of those accused and prosecuted for witchcraft. Transformation is accomplished through innocence. Innocence actually works both ways. While the first is realized with the open power of cinema, the past is examined from the point of view of the present. Accordingly, the evil and dark meaning that the Church attributes to witches and witchcraft, that is, witch and witchcraft, turns into innocent people whom the audience adopts as good figures in movie scenes. The second innocence stems from the hidden power of cinema. But for this to work, the first innocence must occur because these films also reveal the old sins of the Church and thus enable them to express, that is, to operate the confession mechanism. Thus, today's Christianity confronts its past and apologizes to people accused of witchcraft and is acquitted by confessing their past sins.

The main purpose of the study is to reveal that the classical view of witches has undergone a transformation, and that a positive perspective has taken place in the modern era, in the example of original Netflix movies. In the Netflix special, the movie plays the role of quietly breaking down the idea and rules of the "witch hunt" and turning the damned witches into innocents, while presenting its new perspective with story-making and easy access to everyone. In the study, based on historical background, witchcraft in Christian Europe and its relationship with Christianity are discussed. In the film analysis, it is aimed to develop an interpretation based on comparison between the situation in Europe in the past and the fictional one in the cinema.

In the light of the historical data discussed before the film analysis in the study, it has been seen that the Christian Europe's view of witches and witchcraft before the modern period was very sharp, effective and destructive. The Church, with the instinct of securing religion by taking advantage of the religious weaknesses and weaknesses of the society (especially the so-called weakness of women) and its own spiritual strength, ruled with prejudice about people who are unclear what they are, without attributing any value and importance to the other. While cinema reinterpreted witchcraft, it also presented a new Church. Cinema wanted to achieve two main goals in movies about witchcraft. The first is to reach large masses with the attractiveness of the subject, and the second is to contribute to the peace of Christianity with modern people who have moved away from religion. In particular, Netflix, on the one hand, revealed the possibility of witches' innocence, on the other hand, took advantage of the Church's sacrament of repentance and operated the confession and forgiveness mechanism with a postmodern presentation. In this way, he realized the justification and innocence of the Church through a perception operation. Another expression of this is the Church's confrontation and reconciliation with its past. This perception especially aimed to prevent the alienation of modern people from the Church. Thus, it was possible to both criticize and accept the justification of the Church.

The films, which are taken as examples, are sufficient to reflect the perceptual transformation in the cinema regarding the issues of witch, witch hunt, magic and sorcery, which reached serious dimensions in Europe, and the attitude of the Church towards them. The films clearly reveal the innocence of witches while bringing their stories to the cinema, either based on historical data or simply fictional. Thus, everything from the names given to the movies to the characters chosen, from the decor to the music used, is designed to serve the process. The aim here is to make the audience feel the innocence of the witches with every single element of the movie. This situation has been seen as an effort to change the perception against witchcraft in literary texts and different branches of art (painting, engraving, sculpture, etc.) in a positive way today through cinema. As a matter of fact, as the movies and TV series shot within the scope of this subject became popular, it caused similar productions to emerge, and the desired message was tried to be conveyed more strongly.

The innocence of the witches portrayed in the movies is also an effort to reveal the meaning of the old Church as sinful. However, this is ultimately not negative for the Church today. Because this means the Church's repentance and confession for her sin based on the sacrament of repentance, while at the same time discreetly emphasizing her innocence. Especially in *Cursed* and *Luna Nera*, extraordinary facts and events are kept away from the members of the Church and the innocence of this holy structure is revealed. In *Akelarre*, showing that the sin is openly committed by the Church means activating the confession mechanism, thus innocence by repentance.